БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! *47-дохи жэлээ гарана*

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 278 (12180) | 1969 оной ноябриин 27, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ХОЗНИГУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА БАДАХИ СЪЕЗДДЭ

дай бүхэсоюзна III съездын делегаэр дамжуулан бүхы колхозно таряагай олон миллион ажалшадые — комэйгээр байгуулалсагшадые Советскэ унис партиин Центральна Комитет, овно Соведэй Президиум, СССР-эй Совет халуунаар амаршална.

дай съезд хадаа колхозно таряашат арадай ажабайдалдахи ехэ ушар адай вождь ба багша, дэлхэй дээрэн, таряашанай түрүүшын социалис улагша Владимир Ильич Ленинэй жэлэй ойдо — гайхамшаг үдэртэ үедэ энэ съезд боложо байна.

ые социалис ёһоор шэнэдхэн байа Ленин эхи табиһан юм. Коммунис Ленинскэ кооперативна түсэбөөр тогенеральна хараа шугамые баримтэ таряашадые шэнэ ажабайдалда ай орондо колхозно байгуулалтын үхэдэ анха түрүүн үйлэдбэрнин шэнэ эдэ тогтон батажаа, социалис ёһоы бүридэн бэхижээ.

игуулалта удаан сагай турша соо ха гараа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын шэрүүн шанга жэлнүүдтэ дайшал фронт дээрэ хэдэн олон миллион колхознигуудай гаргаһан гайхамшаг арад зон хэзээдэшье мартахагүй. бүхы арадтай хамта социализмын хамгаалаа, дайнай үедэ тохёолдоэр гай хохидолые богонихон саг соо аруулаа, дайнай урда тээхи үйээ нилээд ехээр ахижа гараа.

хозууд хадаа оньһожоруулагдаһан, аараа түгэлдэр хүсэтэй, худалдагые ехээр гаргадаг томо ажахынууд ине эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, про—түүхэй эдээр хангалгада колхоүүргэ дүүргэнэ.

эй захяа заабаринуудые партиин эг байһанайл ашаар колхозно байалта туйлаха аргатай болообди. алис ёһоор шэнэдхэн байгуулгын та партимнай хүдэлмэришэд ба бооe нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр адаг, бэхижүүлдэг байгаа. Хүдэлүдөө тосхонуудта социализмые баахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсээ, алтые хүгжөөхэ ба бэхижүүлхэ э туһаламжа үзүүлдэг зангаараа. алис промышленностиие байгуула материально-техническэ үндэһэ үлхэ, тон ехээр шэнэдхэн хубил. Мүнөө колхоз, совхозуудай поли миллион шахуу трактор, таряа хуу мянган комбайн, ашаанай машид олон машина хүдэлнэ.

хэ мэргэжэлтэд, механизаторнууд, ай ба мал ажалай мастернууд колгараа. Тэдэнэй дунда эхэнэрнүүдхим һуури эзэлхэ ёһорoол эзэлнэ. овет арад таряашадай ажалда угаа р хандадаг, тэрэнниень үндэрөөр

уудта үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй уудай экономикын бэхижэлгэ колй материальна байдалые дэбжээлыень дээшэлүүлгые, ажаһуудалыые хангаа. Колхознигуудай бодоилээд ехээр дээшэлээ. Тэдэнэр мү түлөө тогтомол, лаб үгтэхэ түенсинүүдээр, бусад тэдхэмжэнүүг.

уудта гэр байрын ба культурнорилга үргэнөөр хэгдэнэ, электриогоор хангаха хүдэлмэри түгэсхэгелевидени түргэнөөр дэлгэрнэ. Хүенщинн олон тоото отряд үрэ ехэа байдаг. Город ба тосхоной хооіхон илгаа сааша саашадаа зайинхай.

эй урид хараһанай ёһоор, хамтын аука ба техникын туйлалтануудта эг ажал таряашадай оюун бодоүхэлые хубилгаа. Тэдэнэр хамтаа нинтынгээ уялга ехээр мэдэрдэг, э үзэл бододдо үнэн сэхэ байдаг, ническэ ехэ эдэбхи хэшээл гаргааряашадта ёһотойл коммунизмын ко үгөө.

Колхозой шэнэ Жэшээтэ Устав баталан абахын тулада Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съезд боложо байна. Энэ документые баталан абалга колхозно байгуулалтын ба колхозно демократиин хүгжэлтэдэхи шэнэ шатые нээжэ үгэһэн шухала түүхэтэ ушар болохо байна. Хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр шууд хүгжэлгэ хангаха, тэрэнэй ашаар арадай байдалые саашадань һайжаруулха талаар хүдөөгэй ажалшадай үмэнэ партиин XXIII съездын табиһан гол зорилгые шиидхэлгэдэ шэнэ Устав туһалха байна.

Табигдаһан зорилгые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада парти ба правительство хэдэн олон шухала хэмжээнүүдые хараалаад, оролдосотойгоор бэелүүлжэ байна. Үйлэдбэрние түсэблэлгын, экономическа талаар урмашуулгын, колхоз, совхозуудые ажахын талаар бүри бэеэ даанхай болголгын, хүдөө ажахын продуктнуудые худалдажа абаха тон шэнэ гурим КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленум дээрэ хараалагдаад, бэелүүлэгдэжэ байдаг.

Ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтын мүнөөнэй шатада хүдөө ажахые шэнэ техникээр зэосэглэхэ зорилго хүсэд шангаар табигдана. Энэ зорилго хүдөө ажахыдахи научно-техническэ дэбжэлтын бүхы гол шэглэлнүүдээр: ажалые үргэлжэдэнь оньһожоруулгаар, колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта хими хэрэглэлгээр, газар бүрин һайжаруулгаар бэелүүлэгдэжэ байдаг юм.

Гүрэн хадаа хүдөө ажахыда тракторнуудые, комбайнуудые, автомобильнуудые, минеральна үтэгжүүлгэ улам бүри ехээр үгэнэ, газар һайжаруулгын хэрэгтэ мүнгэ зөөри бүри ехээр һомолно. Хүдөө ажахын мүнөөнэй хүсэн түгэс материально-техническэ үндэһэ һуури табигдажа байнхай.

Колхозно үйлэдбэриин шэнэ арга боломжонуудые, угаа ехэ нөөсэнүүдые бүри хүсэдөөр, улам ехээр ашаяа харюулдагаар хэрэглэхыень колхознигуудые, хүдөөгэй бүхы ажалшадые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет уряална. Газар эдлэлгэдэ тон нарин гурим тогтоохо, техникые, уһалагдадаг ба намагынь хатаагдаһан газарые зүбөөр ашаглаха, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые ба ургамалнуудые хамгаалха химическэ зүйлнүүдые бүри үрэ ехэтэйгээр хэрэглэдэг болохо, хүдөө ажахын бүхы таряанай ургасые, мал ажалай ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө оролдосотойгоор тэмсэхэ, тэрэшэлэн гүрэндэ хүдөө ажахын продукци худалдаха түсэбүүдые колхоз бүхэнэй дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ гээшэ хүдөөгэй ажалшадай түрүүшын ээлжээнэй уялга болоно.

Хүнүүдэй мэргэжэл ехэтэй, наука ба техникын туйлалтануудые тэдэнэй мэдэдэг байха, ажалые нарин ёһоор эмхидхэдэг байха, колхознигуудай ушар ёһо мэдэн сахидаг журам, алмаха, арьбалхын түлөө, продукциин өөрынь үнэ хямдаруулхын ба нийтын ажахын бүхы һалбаринуудай ашаг олзотой байлгые дээшэлүүлхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэ гээшэ хүдөө ажахыда научно-техническэ дэбжэлтые түргэдхэхэ шухалын шухала эрхэ нүхэсэл болоно.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Ленинскэ ойн хүндэлэлдэ зорюулагдажа, дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй тугые хүдөөгэй олон миллион тоото таряашад, бүхы совет хүнүүд шэнгеэр гайхамшагта үдэрнүүдтэ дээрэ үргэжэ ябана. Энэ түүхэтэ үдэрые колхозно таряашадай эрхимээр угтаха байһаниинь сохомтой.

Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын хүдэлмэри, колхозой шэнэ Жэшээтэ Уставые баталан абалга ба бусад шиидхэбэрнүүд колхозно байгуулалтые, бүхы социалис ёһоной ажахые саашадань хүгжөөлгэдэ ехэ нүлөө үзүүлхэ гэжэ батаар этигэн найдажа байһанаа Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Нүхэд, съездын делегадууд, үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхыетнай таанадта хүсэе!

Манай орондо коммунис общество байгуулхын түлөө тэмсэлдэхи агууехэ зохёон байгуулхы хүсэн болоһшо алдарта колхозно таряашад мандаха болтогой!

Хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай холбоон — совет байгуулалтын эбдэршэгүй бата үндэһэ һуури мандажа, бэхижэжэ байг лэ!

Ленинэй зааһан замаар, коммунизмын шэнэ илалтанууд тээшэ урагшаа дэбшэя!

…ЬНА …ЕТ

ССР СОЮЗАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

…ОЛХОЗНИГУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА СЪЕЗДЫН ПРЕЗИДИУМ

…И.	Зарубин В. А.	Назаров Х.
…И.	Золотухин Г. С.	Низовских Е. К.
…А. П.	Иванюта А. Л.	Никитин В. А.
…Н.	Издикулова Р.	Нилова Е. И.
…Т.	Кавун В. М.	Овезов Б.
…Я.	Калачик В. М.	Пономарев Б. Н.
…Н. В.	Капитонов И. В.	Посмитный М. А.
…Д. С.	Катушев К. Ф.	Пульникова С. С.
…А.	Каулиньш Э. М.	Расулов Д.
…Н.	Келдыш М. В.	Рашидов Ш. Р.
…Е.	Клепиков М. И.	Савченко М. Х.
…В.	Коваленко А. В.	Сизов Г. Ф.
	Конотоп В. И.	Снечкус А. Ю.
…В.	Кочинян А. Е.	Соломенцев М. С.
…А.	Красников И. Г.	Ступников М. М.
	Кулаков Ф. Д.	Табеев Ф. А.
	Кунаев Д. А.	Тимашова М. Ф.
…И.	Купуния Т. А.	Тихомирова Л. А.
…И.	Курбанов А. А.	Теэ Э. Я.
…М.	Кэбин И. Г.	Тяжельников Е. М.
	Левенец М. И.	Усов П. М.
…Д.	Лобанов П. П.	Устинов Д. Ф.
	Лобов А. Ф.	Усубалиев Т.
…М.	Мадаминов Р.	Форманюк А. М.
…В.	Малинина П. А.	Черников Г. Т.
…З.	Мальцев Т. С.	Шакиров М. З.
…В.	Маркина Л. И.	Шолохов М. А.
…С.	Матвейчук И. Е.	Шопокова К.
	Мацкевич В. В.	Шяулене М. В.
…В.	Машеров П. М.	Щербицкий В. В.
…Н.	Мжаванадзе В. П.	Эрсарыев О.
…С.	Могильченко Г. С.	Яснов М. А.

…ОЛХОЗНИГУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА СЪЕЗДЫН СЕКРЕТАРИАТ

	Зиньковская Е. Т.	Ныров Х. М.
…Н. М.	Карлов В. А.	Очеретный Г. В.
…К.	Козлова П. Ф.	Павлова Н. С.
	Костишин И. М.	Прозорова Н. А.
…И.	Курохтанов Н. Н.	Смирнов Т. Е.
…И. П.	Марценюк С. Я.	Телепнев С. Н.
…Г.	Марцун М. А.	Флорентьев Л. Я.
…П. А.	Милякова Л. К.	Шумик С. И.
		Юлдашева Н.

…ХОЗНИГУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА СЪЕЗДЫН РЕДАКЦИОННО КОМИССИ

…В. К.	Дьяков П. Е.	Петухова К. К.
…Ф.	Исаев В. Ф.	Пятница С. Е.
	Кальченко Н. Т.	Солоха И. В.
	Клоков Н. С.	Степаков В. И.
…И.	Кобелев В. А.	Сторожев В. Я.
…Н. А.	Куанышбаев М.	Сувандин М. Д.
…Н. В.	Мигалкина А. Г.	Султанова О.
…И. Г.	Мукукенова Е. С.	Ткачкова А. И.

…ОЛХОЗНИГУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА СЪЕЗДЫН МАНДАТНА КОМИССИ

	Кобчикова И. А.	Регида И. Ф.
…Н.	Кулаков Ф. Д.	Рыбников Ф. Ф.
…Н.	Логвин Н. П.	Степанова Г. А.
…У.	Ломалиев А. Л.	Степанова М. И.
…К. М.	Маманашвили Н. П.	Халявин С. Я.
…А.	Мишакова В. Ф.	Хван Ман Гым
…В.	Недбайло К. П.	Цыретарова С. Ж.
…А. Д.	Персистый А. И.	Чекмак Ф. В.
…Т. М.	Прокопчук И. Л.	Чумак А. В.
…И.	Пчельников Ф. Б.	Щекина А. П.
…А.	Ралько В. А.	Щетинин Н. И.
		Юсупалиев Г. Г.

КОЛХОЗНИГУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА III СЪЕЗД ДЭЭРЭ

МОСКВА. (ТАСС). Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съезд ноябриин 25-най үдэшэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо ээлжээтэ заседани эхилбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Д. С. ПОЛЯНСКИИН хэһэн, колхозой Жэшээтэ шэнэ Уставай проект тухай элидхэлые делегадууд зүбшэн хэлсэжэ эхилээ.

Тульска областиин «Новая жизнь» колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат И. М. СЕМЕНОВ, Киевскэ областиин Ждановай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой А. Г. БУЗНИЦКИЙ, Брестскэ областиин Ждановай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Л. И. ОСИЮК, Краснодарай хизаарай «Кубань» гэжэ колхозой бригадир, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат М. И. КЛЕПИКОВ, Сырдарьинска областиин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Н. ЮЛДАШЕВА, Зүүн-Казахстанай областиин Ждановай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ К. КАПЫШЕВ, Грузиин ССР-эй Плави гэжэ тосхоной колхозой түрүүлэгшэ Ш. М. ЭЦАДАШВИЛИ гэгшэд үгэ хэлээ.

Москва хотын промышленностиин хүдэлмэришэдэй делегаци съездые амаршалба. Лихачевой нэрэмжэтэ Московско автомобильна заводой дархан, Коммунис ажалай ударник К. Н. МАЛИН Москвагай хүдэлмэршэдэй зүгһөө аха дүүгэй, үнэн сэдьхэлэй баяр делегадуудта хүргөө.

Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съезд ноябриин 26-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

(ТАСС).

★ ★ ★

МОСКВА, (ТАСС). Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съезд Кремлиин Съезднүүдэй ордон соо ноябриин 26-да хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Коммунис партиин, Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэдые делегадууд болон айлшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Үглөөнэй заседани дээрэ колхозой Жэшээтэ шэнэ Устав тухай элидхэл тушаа Херсонско областиин «Нове Життя» гэжэ колхозой звеньевой, Социалис Ажалай Герой А. И. РОМАНЮК, Московско областиин Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ И. И. КУХАРЬ, Азербайджанай ССР-эй Орджоникидзын нэрэмжэтэ колхозой хони үсхэбэрилдэг фермын бригадир, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой Г. Р. КЕРИМОВ, Литовско ССР-эй Черняховскиин нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой В. К. АДОМАВИЧЮС болон бусад үгэ хэлээ.

Мандатна комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ф. Д. КУЛАКОВОЙ элидхэл делегадууд мүн лэ шагнаа.

Болгариин Арадай Республикын делегациин зүгһөө Стоян СЮЛЕМЕЗОВ, Венгриин Арадай Республикын делегациин зүгһөө Габор ШООШ гэгшэд съездые амаршалаа.

СЪЕЗДЫН ДЕЛЕГАДУУДАЙ НЮТАГУУДТА

ЗЭДЭ

Колхознигуудай бүхэсоюзна съездын делегат Сурун Цыретарова Зэдын аймагай «Коммунизм» колхоздо хонишоноор хүдэлдэг. Нёдондо энэ ажахын хонишод үбэлжэлгэдөө, түл абалгадаа һайнаар бэлдэһэн юм. Эндэ дуршэя шадабаритай хонишод олон. Тэдэнэй түхэрэн жэл соогоо оролдоһоной ашаар колхоз дотор мүнөө жэл 100 эхэ хонин бүриһөө 90 гаран хурьган түлжүүлэгдэжэ. аймаг. республика соо суу тарабал даа. Колхозой 12 отарынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 100, зуунһаа олон хурьга түлжүүлһэн байна. Эдэнэй тоодо ахалагша хонишод Николай Гомбоев, Гомбо-Сурун Цыремпилова, Содном Бальжиева, Ринчин-Нима Чагдуров, Бадма Гомбожапов, Даба-Самбу Батуев, Сурун Цыретарова, Лосол Иванов болон бусадые нэрлэжэ болоно. Николай Гомбоев 100 эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 3,5 килограмм һоoһо хайшалжа, хурьган бүхэнэйнгөө шэгнүүр эхэһээнь таһалха үедөө 25,2 килограммда хүргэһэн. Социалис Ажалай Герой Гомбо-Сурун Цыремпилова 100 эхэ хонин бүриһөө 113 хурьга түлжүүлжэ, нэгэшье гарзагүйгөөр ногоон дээрэ гаргаһан. Сурун Цыретаровагай отарынхид 100 эхэ хониноо 107 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 4 килограмм һоoһо хайшалжа, нилээд ехэ амжалта туйлаһан байна.

Мүнөө съездын боложо байхада колхозой хонишод түл абалгадаа улам һайнаар бэлдэнэ. Хонидынь тарган. Үбэлжэлгэдөө һайнаар түхеэрэнхэй. Эндэхи хонишод үбһэ тэжээлэй хоморшье һаань, энэ жэлэйхиһээ дутуугүй олон түл абахаар шиидэнхэй.

А. МОДОНОВ.

ТҮНХЭН

Артелиимнай гэшүүд мүнөө жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые бүлтыень холо үлүүлэн дүүргэнхэй. Иимэ амжалтануудаар колхознигуудай бүхэсоюзна съездые угтажа байнхайбди. Энэ жэл соо гүрэндэ 15500 центнер һү худалдаха аад, түсэбөө 2000 центнерээр үлүүлээбди. Тиихэдэ ган гасууршье һаань, таряа худалдалгаяа 200 центнерээр, хартаабха тушаалгаяа 200 тоннoор үлүүлээбди. Гадна гүрэндэ һоoһо, мяха худалдаха түсэбүүд үлүүлэн дүүргэгдээ.

Ажахымнай отделенинүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ съездын делегат Н. И. Сороковиковой хүтэлбэрилдэг Түхэрэнэй отделени эрхимлэнэ.

Мүнөө колхозоймнай таряашад үрэһэ хүрэнгөө сэбэрлэжэ байнхай. Үрэһэмнай тарилгадаа хүсэд хүрэхэ. Тиихэдэ ажахын сабшалан, таряалан дээрэ наг шэбхэ гаргагдана. Эндэ дүн хамта 13 трактор хүдэлнэ. Ажалынь бүхыдөө оньһожоруулагданхай. Иигэжэ 2 мянган тонно наг шэбхэ зоогдоо.

Колхозой Жэшээтэ Устав баталан абаха съезд артелиимнай гэшүүдые шэнэ амжалтануудта зоригжуулна.

Л. МАКСИМОВ,
Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхозой түрүүлэгшэ.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

ЯДЕРНА ЗЭБСЭГ ТАРААХАГҮЙ ТУШАА ДОГОВОР ЭСЭСЛЭН БАТАЛХА ТУХАЙ

Совет Социалис Республикануудай Союзай правительствын үмэнэһөө Москвада, Вашингтондо, Лондондо 1968 оной июлиин 1-дэ гар табигдаһан, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй Гадаадын хэрэгүүдэй комиссинуудаар һайшаагдаһан, эсэслэн баталхын тула СССР-эй Министрнүүдэй Соведээр табигдаһан, ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договорые эсэслэн баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1969 оной ноябриин 24.

СССР-эй, США-гай делегацинуудай Хельсинкидэхи уулзалга

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Стратегическэ зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэрэлгэ хизаарлаха асуудалтай холбоотой асуудалнуудые СССР-эй, США-гай түлөөлэгшэд ноябриин 24-дэ даб дээрэ зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлөө.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо В. С. Семенов түрүүтэй Советскэ Союзай делегаци, зэбсэгүүдые яаралтайгаар түхеэрэлгэ болюулха ба хинаха агентствын директор Дж. Х. Смидэй толгойлһон США-гай делегацитай Америкын посольстводо ноябриин 24-дэ уулзаба.

Үнгэрэгшэ неделиин турша соо СССР-эй, США-гай делегацинууд гурба дахин уулзаһан байна. Эдэ уулзалганууд Гүрэнэй соведэй тусхай уулзалгануудай байшан соо, Хельсинкидэхи американ болон совет посольствонуудта болоо.

«КОСМОС-311, 312» НИИДХҮҮЛЭГДЭБЭ
ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

«Космос-311, 312» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одонууд 1969 оной ноябриин 24-дэ Советскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

ДОГОВОР ЭСЭСЛЭН БАТАЛАГДАА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум ядерна зэбсэг тараахагүй тушаа договор эсэслэн баталха тухай асуудалые Кремль соо ноябриин 24-дэ зүбшэн хэлсээ. Энэ заседани СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорнын хүтэлбэри доро үнгэрөө.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. И. Брежнев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор, Президиумэй гэшүүд В. И. Большухин, М. П. Георгадзе, Б. В. Гришин, А. Д. Даниялов, М. Джалалов, Г. С. Дзоценидзе, К. Ф. Ильяшенко, М. Л. Искендеров, В. М. Кавун, Я. Э. Калнберзин, А. И. Касаткина, А. М. Клычев, В. И. Конотоп, Т. Кулатов, Д. А. Кунаев, С. Б. Ниязбеков, А. Д. Нутэтэгрынэ, С. Л. Притыцкий, З. П. Пухова, Ф. А. Табеев, В. С. Толстиков, М. Холов, П. Е. Шелест, М. Ю. Шумаускас, М. А. Яснов гэгшэд заседанида байлсаа.

Союзай Соведэй түрүүлэгшэ И. В. Спиридонов, Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ Ю. И. Палецкис, СССР-эй Верховно Соведэй Палатануудай Гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшэнэр М. А. Суслов, Б. Н. Пономарев, министрнүүд, түбэй албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд Ю. В. Андропов, А. А. Громыко, А. М. Петросьянц, А. Ф. Горкин, Р. А. Руденко, А. А. Епишев, совет болон бусад хэблэлэй түлөөлэгшэнэр заседанида мүн лэ хабаадалсаба.

Советскэ Союзай үмэнэһөө СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй Гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн М. А. Суслов, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. А. Яснов, Украинын КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн П. Е. Шелест, Горьковско областиин Первомайска районой «Новая жизнь» гэжэ совхозой директор А. И. Касаткина, Грузиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Г. С. Дзоценидзе, Казахстанай КП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат Д. А. Кунаев, Литовско ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. Ю. Шумаускас, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Н. В. Подгорный гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Заседанида хабаадагшад ядерна зэбсэг тараахагүй тушаа договор эсэслэн баталха тухай Указ нэгэн дуугаар баталан абаба.

Н. В. Подгорный тус договорые эсэслэн баталһан тухай Указта, ратификационно грамотануудта табяа.

(ТАСС).

ХХ зуун жэлэй хархис этэгээдүүдтэ хараал шэнгэг лэ!

Урда Вьетнамдахи американ ээзэрхэг түримхэй ябуулгын хархис муухай хэрэгүүд тухай шэнэ баримтанууд бүхы дэлхэйе доһолгобо. Урда Вьетнамай Сонгми тосхоной (Куангнгай провинци) зэбсэггүй эхэнэрнүүд, үбгэд болон үхибүүдые зэрлиг муухайгаар алаһан тухай зэбүүрхэмэ баримтанууд олониитэдэ мэдээжэ болоо. Хархис этэгээдүүдэй зэрлиг аашa дэлхэйн үнэн сэхэ бүхы хүнүүдэй дура гутаана, зэбүүрхэл үүсхэнэ. Холбоото Штадуудай уршагта бузар ябуулгануудай дансада үшөө нэгэ шуһата хуудаһан нэмээ. Тэдэнэй нэрээр Урда Вьетнамда хэгдэдэг хэрзэгы ябуулгануудынь гитлеровскэ алууршадай хархис аашануудые арадуудай ойндонь һэргээн һануулна.

Иимэ харша хархис, хорото зэбүүн аашанууд тушаа зэбүүрхэл буруушаал мэдүүлхэдээ, энгэй хүнүүдые алаха, хюдаха ябадал болюулгаха, США-гай болон ээзэрхэг түримхэй ябуулгын талаар союзнигуудай бүхы сэрэгшэдые үгэ дуугүйгөөр Урда Вьетнамһаа гаргуулха эрид шууд эрилтэ табинабди.

Эрхэ сүлөөдэ дуратай вьетнам арадта эсэргүү харата муухай дайе эсэслэн болюулгахын тула олоной хабаадалгатай, шууд ябуулгануудые хэхыень эб найрамдалда дуратай бүхы хүнүүдые уряалнабди.

Вьетнамда талархалгын Советскэ комитедэй гэшүүд: академик, СССР-эй АН-ай вице-президент Н. Н. Семенов, хоёр дахин Советскэ Союзай Герой болоһон, армиин генерал И. И. Батов, РСФСР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ Л. Н. Смирнов, уран зохёолшо Б. Н. Полевой, СССР-эй арадай уран зурааша Н. Н. Жуков, СССР-эй арадай артист С. А. Закариадзе, РСФСР-эй Габьяата багша М. А. Полякова, Социалис Ажалай Герой, Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ заводой слесарь С. А. Антонов, Социалис Ажалай Герой, Донецк хотын «Октябрь» гэжэ шахтын бригадир Н. И. Гринд.

КОЛХОЗОЙ ЖЭШЭЭТЭ ШЭНЭ УСТАВ ТУХА

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо нүхэр Д. С. ПОЛЯНСКИИН хэһэн элидхэл

Хүндэтэ нүхэд делегадууд!
Хүндэтэ айлшад!

Хүдөө ажахые коллективизацилга, колхозно байгуулалтын илалта Октябриин социалис революциһаа хойшо манай орон дотор бэелүүлэгдэһэн асари ехэ шэнэдхэлгэнүүдэй дунда имагта шухала һуури эзэлнэ. Колхозууд хадаа совет обществын шухала, таһаршагүй хубинь болоно. Социализм байгуулгын хэрэгтэ түйлаһан амжалтануудынай эдэнтэй холбоотой. Мүнөө тэдэнтэй хамта коммунис байгуулалтын шэнэ, асари ехэ зорилгонуудые шиидхэжэ байнабди. КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Советскэ правительствын амаршалга дотор, манай съезд дээрэ партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соо колхозно таряашадай, хүдөө нютагуудай бүхы ажалшадай амжалтанууд тушаа үгтэһэн үндэр сэгнэлтэ хадаа колхозно байгуулалтые саашадань бэхижүүлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын хүсэ бүрин түгэс хүгжөөхэ асуудалнуудта партиин зүгһөө тон ехэ анхаралай табигдадагые гэршэлнэ.

Эндэ, Кремль соо, суглараһан хүдөө нютагуудай эрхим түлөөлэгшэдэй хүдэлмэри тушаа мүнөө бүхы ороной, бүхы дэлхэйн анхарал хандуулагданхай байна. Энэнь яһала ойлгосотой. Колхознигуудай съезд—совет хүдөө нютагай, бүхы совет арадай ажабайдалдахи шухала хэмжээ ябуулга мүн. Манай съезд хүдөө нютагуудтахи колхозно ажабайдалай хуулине — колхозой Жэшээтэ шэнэ Уставые зүбшэн хэлсэхэ, баталан абаха байна бшуу.

Энэ Устав колхозуудай хүгжэлтэдэхи шэнэ шатада, хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохын түлөө, манай бүхы ажабайдалые улам һайжаруулхын түлөө арад бүгэдын тэмсэлэй зорилгонуудта харюусаха ёһотой. Тус Устав хүдөө нютагуудтахи ниитын харилсаа улам һайжаруулгын ашаа туһада, орон доторoo коммунизм байгуулгын хэрэгтэ алба хэхэ зэргэтэй. Энэнь Уставай гүн удха, тэрэнэй гол зорилго болоно.

I. Ленинскэ кооперативна түсэбэй түгэс илалта

Колхозно байгуулалтын илалта, совет арадай бүхы түйлалтануудтал адляар В. И. Ленинэй нэрэ алдартайнь, ажалшадай ашаг туһын түлөө манай партиин тэмсэлтэй таһаршагүй нягта холбоотой.

Таряашадай хуби заяан тухай асуудал шиидхэлгые, хүдөө нютагай олон миллион ажалшадые түүхэдэ түрүүшынхеэ дарлалта мүлжэлгэһөө, үгытэй ядуу байдалһаа хахасуулгые большевигүүдэй парти бодото дээрэнь шиидхэжэ ороһон байна. Маркс, Энгельсын һургаалые хүгжөөн, Ленин болбол хүдэлмэришэн ангитай нягта холбоо барисан байгуулбал, тэрэнэй хүтэлбэри доро социалис революци бэелүүлбэл, таряашадые социальна дарлалтаһаа сүлөөрүүлжэ болохо гэжэ тодоруулһан юм.

Газар тарялан эрхилдэг коммунануудай, хүдөө ажахын артелиудэй делегадуудай түрүүшын съезд дээрэ Владимир Ильичэй үгэ хэлэһээр 50 жэлэй ой һаяын үдэрнүүдтэ гүйсөө. Тиихэдэ, 1919 ондо, тэдэ нэгэдэлнүүд үмсын таряашадай ажахынуудай захагүй далай соо үлэ мэдэг обёорогдохоор олтирогхонүүд лэ байһан. Гэхэ зуура вождиин сэсэн ухаан социалис шэнэ байгуулалтын эхин хэлхынүүдые бүри тиихэ үедэ хараһан байгаа.

Парти ба Совет засаг газарые гүрэнэй мэдэлдэ оруулхадаа, тэрэниие арад бүгэдын баялиг болгоходоо, хэдэн зуугаад миллион гектар эдлүүриин газарые таряашадта үгэхэдөө, хамжаан хамтаралнуудые байгуулһанай үндэһөөр лэ хүдөө нютагуудай ажабайдалда үндэһэн хубилалта хэжэ болохо байһые хараада абаһан. Ленинскэ кооперативна түсэб гэшэ хэдэн миллион жэжэ ажахынуудые томо, хамтын ажахынууд болгохо, ажалша таряашадые социализм байгуулгын хэрэгтэ элсүүлхэ гэһэн удхатай байгаа.

Ленин иимэ байгуулалтын программа — ороноо индустриализацилха, хүдөө ажахыгаа коллективизацилха зам хараалан тодорхойлхадоо, социализмда хүдөө нютагуудые элсүүлэн оруулха хэрэгэй тон орёо байһые мэдэһэн юм. Үнэхөөрөөшье өөрынтөө зурагархан газарта, жэжэ үмсын ажахыда дадаһан таряашанай олон зуун жэлэй гурим заншалһаа гадна, мүн баһа хүдөө нютагуудай мүлжэгшэ этэгээдүүдэй хэрзэгы шэрүүн эсэргүүсэлтые дабан зайсуулха шухала болоо бэлэй. Коллективизациин үедэ элдэб эсын оппортунистнуудтай, хамтаран нэгэдэлгын гол хараа бодол ба бодото хэрэгые элдэбээр хазагайруулдаг ябадалнуудтай тэмсэхэ ушартай болоодоһон байгаа.

Коммунис партимнай табигдаһан зорилго шиидхэлгэдэ хэдэн миллион ажалша таряашадые эмхидхэн жагсааһан, тэдэниие колхозуудта нэгэдүүлхэ хэрэг хангаһан, хүдөө ажахые үргэлжэ дээрэнь коллективизацилга бэелүүлһэн юм.

Энэ хэрэгтэ, колхозуудые эмхидхэхэ, бэхижүүлхэ хэрэгтэ хүдөө нютагууд худар партиин эльгээһэн түрүү хүдэлмэришэд, дүршэлтэй коммунистнууд тон ехэ үүргэ дүүргэһэн. Тэдэнэр хүдөөгэй коммунистнуудтай, партиин районно комитедүүдтэй хамта коллективизациин гол хүсэн, амин һүлдэнь болоо бэлэй. Эдэнэр хүдөө нютагуудай ажалшадые хамтаруулһан, нэгэдэлыень батадхаһан, хүдөөдэ социализмын илаята түйлаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө, эрдэм бэлигээ зорюулһан байгаа.

Колхозуудые тогтоохо, хүгжөөхэ хэрэгтэ машинно-тракторна станцинууд ехэ үүргэ дүүргэһэн. Хүдөө нютагууд худар хото городой эльгээһэн түрүүшын совет тракторнууд ба комбайнууд МТС-үүдтэ сугларуулагдаһан юм. Хүдөө тосхондо партиин политика эдэбхитэйгээр бэелүүлэгшэд болоһон бата отрядуудаа хүдэлмэришэн анги эндэл совхозуудтал адляар, эмхидхэн байгуулаа һэн. МТС-үүд зохёон байгуулхы ажал ябуулгаараа колхозно байгуулалтын түүхэдэ гайхамшаг хуудаһа бэшэһэн байна.

Колхозуудые эмхидхэн байгуулга, нюдарган баяшуулые ангиин талаарнь усадхалга хүдөө тосхондохи үнэхөөрөө революционно эрид шууд эрьелтэ үүсхэжэ, хүдөөгэй ажабайдалай бүхы түхэл шэнжые хубилгаһан юм.

Таряашадые колхозуудта оруулан нэгэдхэһэнэй, гүрэнэй предприятинууд—совхозуудые эмхидхэн байгуулһанай үндэһөөр хүдөө ажахын социалис ёһо гурим орон дотор бүридөө һэн. Колхозно таряашад хамтадхамал, ниитын зөөриин үндэһэ һуури дээрэ ажал ябуулгаа бэелүүлдэг болоһон байгаа. Тэдэнэй үндэһэн хүсэлынь хүдэлмэришэн ангиин хүсэлтэй таһаршагүй үлхөө холбоогоор бүри бата бэхеэр холбогдожо захалаа бэлэй.

Ороноо индустриализацилга хүдөө нютагуудта, үнэндөө, материально-техническэ шэнэ үндэһэ һуури байгуулха, колхозууд болон совхозуудые мүнөө сагай машинануудаар зэбсэглэн хангаха арга олгоо. Хүдөө ажахын хүдэлмэридэ элшэ хүсэ хэрэглэлгын хэмжээн Колхознигуудай бүхэсоюзна хоёрдугаар съездһээ хойшо үнгэрһэн үе соо юһэ дахин шахуу ехэ болоо. Энэмнай ямар ушартайб гэхэдэ, өөрынгөө түхэл шэнжээр промышленна үйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэдэй ажалда адлишуу, машинаар бүтээгдэдэг ажалай техникэ шудалһан хүдэлмэрилэгшэд колхознигуудай дунда улам олон болоожо байнхай.

Мүнөөнэй колхозууд өөһэдынгөө хэмжээгээр, үйлэдбэриин гол фондоор хангагдасынгаа талаар, үйлэдбэриингөө дэлисэ далайсаар гушаад—дүшөөд онуудай ажахынуудһаа тон ондоо болонхой. Мүнөө дундуур колхоз 6 мянган гектар газартай, 1935 онойхиһоо 4 дахин ехэ эдлүүриин газартай, хубаагдадаггүй фонднуудынь 8 дахин нэмэжэ, 53 миллиард шахуу түхэриг болонхой гэжэ хэлэхэдэ ойлгосотой бэзэ.

Совхозууд газарайнгаа талмайн хэмжээнэй, үйлэдбэриингөө үрэ дүнгүүдэй талаар бүри ехэнүүд болоо. Хүдөө ажахын үйлэдбэридэхи удельна хэмжээниинь жэл бүри нэмэнэ.

Газар таряалангай, мал ажалай бүхы продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, тэдэгээр ороноо хангаха хэрэгтэ колхозууд, совхозууд шиидхэхы үүргэ дүүргэнэ. Манай хүдөө ажахы найдамтайгаар урагшаа дабшана. Колхозууд болон совхозууд байгаалиин гасалангуудые зайсуулан, урдань табигдаһан зорилгонуудые жэл бүри улам һайнаар шиидхэхынь тула Совет гүрэн шухала бүхы юумэ хэнэ, хэхэшье байха.

Хүдөө нютагуудта ниитын харилсаанай талаар ехэ хубилалтанууд болоо. Колхозно зөөри хадаа гол, арад бүгэдын зөөриин хажуугаар социалис хоёр гол формын нэгэниинь болон батажаа. Хамтадхалгынь хэм хэмжээн улам дээшэлээ, энээниие колхозууд хоорондын ба гүрэнэй-колхозно предприятинууд болон нэгэдэлнүүдэй бии болоһон ушар гэршэлнэ. Хубаагдадаггүй фонднуудай, олзо доходуудые хубаалгын талаар ехэ хубилалтанууд болоо. Энэнь колхозно зөөриие арад бүгэдынхидэ бүри дүтэрхы болгоно.

Хүдөө нютагуудтахи ажалшадай байдал хубилаа. Колхозник болоһон таряашанай гэртэ хангагдамал байдал бүри дайнай урда тээ дэлгэрээ һэн. Мүнөө колхознигуудай бодото олзо оршые 1940 онойхитой жэшэбэл, 4 дахинһаа үлүүгээр нэмэһэн байна.

Хүдөө нютагай түхэл шарай хараа байса хубилжа байнхай. Үйлэдбэриин барилгануудай хажуугаар гэр байрын, культурно-ажаһуудалай барилгын дэлисэ хэмжээн улам үргэдэнэ. Һүүлэй 10—12 жэлэй турша соо колхознигуудай зургаа миллион үлүүтэй бүлэнэр шэнэ гэрнүүдтэ ороо. Олохон нютагуудтахи деревнинүүд болбосон тосхонууд болгогдон шэнэдхэгдэжэ байна. Һургуулинууд, клубуудай, соёлой ордонууд болон библиотекэнүүдэй, магазинууд ба столовонуудай, эмнэлгын эмхи зургаанууд болон хүүгэдэй саадуудай, ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг предприятинуудай тоо улам олон болоно.

Хэлсэгдэлэгэй ёһоор, мүнөөнэй таряашан гансал эдихэ юумэн тухай бодохоёо болинхой. Тэрэнэй хүсэл эрмэлзэлынь ажаһуудалаа бүри болбосон, таатай зохид болгохо хэрэгтэ зорюулагдана. Колхознигуудай гурбанай нэгэ хубиһаа дээшэнь дунда, дээдэ эрдэмтэй, бүхы үхибүүдээ һургуулида һургадаг болоһониинь мүнөө бүгэдэндэ мэдээжэ. Агрономой, зоотехнигэй, инженерэй, экономистын, трактористын, комбайнерай, электромонтёрой, үнеэдые машинаар һаалгын мастерай мэргэжэлнүүд хүдөөдэ юрын тоотой болоо. Интеллигенциин олон тоото түлөөлэгшэд—гэгээрэлэй, элүүрые сахилгын, соёлой хүдэлмэрилэгшэд хүдөө нютагуудта хүдэлмэрилнэ.

Совет колхозно таряашад хадаа ленинскэ кооперативна түсэбэй бэелүүлэгдэһэнэй ашаар урган мүндэлһэн, хүгжэн дэбжэһэн шэнэ ёһоной таряашад гэшэ. Эдэмнай хүдэлмэришэн ангиин үнэн союзник болонхой, бүхы арад зонтоёо хамта коммунис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлсэжэ байна.

Колхозно байгуулалта ниитын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта бодото баатаршалга гаргадаг гайхамшаг хүнүүдые ургуулан дэбжүүлээ. Дайнай урда тээшье колхозуудай эрхим трактористнууд ба комбайнернуудай, үндэр ургаса түйладаг мастернуудай, шадамар бэрхэ малшадай нэрэ солонь бүхы орон дотор суурхаша һан; тэдэнэй хүдэлмэриин эрхим үрэ дүнгүүд бүхы совет арадай һайшаал магтаалда хүртэдэг байгаа.

Мүнөө колхозууд, совхозуудай поллинууд дээрэ, мал ажалай фермэнүүдтэ хэдэн арбаад мянган тиимэ, бүришье ехэ дүй дүршэлтэй мастернууд хүдэлнэ; тэдэнэй ажалынь хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ зориг баяруулагша жэшээ болоно. Мүнөөнэй колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэл адляар, олонхидоо ниитын үйлэдбэридэхи ажалда дуратайгаар, эзэн ёһоор хандана. Хүдөө ажахын продуктнуудай талаар ороной эрилтэ хэрэглэмжые бүрин хангаһга, манай арад түмэнэй баян дэлгэр байдал оролдолго хүсэлэлгэһөөмнай шууд дулдыдана гэжэ эдэнэр һайн мэдэнэ.

Манай эхэнэр таряашад тон дээдэ магтаалда хүртэхэ ёһотой. Колхозно байгуулалта оюун бэлиг болон хаба шадабаряа гаргаха, хамтын ажалда, ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадаха үргэн харгы эдээндэ нээжэ үгөө. Колхозуудые бэхижүүлхэ хэрэгтэ эдэнэрэй ямар сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэһые, хүргэжэ байһые, дайнай жэлнүүдтэ хэды шэнээн бэрхэшээлнүүдые дабажа гараха ушартай болоһыень бултадаа мэдэнэ. Манай таряашан эхэнэрнүүдэй ажал гайхамшаг баатаршалгын. Эхэ оронноо тон ехээр дуралалгын эли тодо жэшээ болоожо, колхозно байгуулалтын түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө орохол.

Колхозно байгуулалтын барагдашагүй ехэ хүсые, колхознигуудай, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй патриотизм ба эршэ зоригые Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн онсо тодоор элирхэйлэн харуулаа. Совет таряашад амгалан тайбан ажалай жэлнүүдтэ, мүн хэсүү шэрүүн туршалгын үдэрнүүдтэшье ажабайдалаа социалис ажахытай—колхозуудтай бата бэхеэр хэтын хэтэдэ холбоһоноо харуулаа.

Колхозно хүдэлөөнэй мэдээжэ олон ударидагшадай—колхозуудай түрүүшын эмхидхэлшэдэй, саг үргэлжэ ударидажа байһан хүнүүдэй нэрэ алдарынь социализм, коммунизм байгуулгын түүхэ бэшэгтэ хэтэ мүнхэдөө оронхой. Эдэнэй ажабайдал—хуби заяанайнгаа эзэн болоһон ажалшан арадай оюун бэлигэй али тухай ехэ ба түгэлэр байһанайнь гэршэ болоно.

Хүдөө нютагуудтахи колхозно үйлэдбэриин шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэдэй олон тоото отряд партиин туһаламжаар урган гараа. Олон жэлэй туршада томо колхозуудые толгойлжо байдаг үсөөн бэшэ нүхэд манай съездын делегадуудай дунда бии; тэдэнэр эрхим жэшээтэ ажалаараа бүгэдэ арадай хүндэлэлдэ хүртэһэн, олондо мэдээжэ болоһон байна. Эдэнэй ажал ябуулгань—колхозно байгуулалтын бодото түүхэ, хүдөө ажахын бүхы хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэдтэ, манай залуушуулда гайхамшаг жэшээ болоно.

Иимэл хүнүүдэй—шадамар бэрхэ эмхидхэлшэдэй, һайн мэргэжэлтэдэй—хүдөө нютагуудта улам бүри олон болохын тула манай парти, Совет гүрэн саг үргэлжэ оролдолго гаргана. Мүнөө колхозууд, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта 670 мянга гаран мэргэжэлтэд хүдэлмэрилнэ.

Манай эрдэмтэд хүдөө ажахыда ехэ туһа хүргэдэг. Эдэнэр эрхим сортын ороохото ургамалнуудые, паран сэсэг, саахарай свёкло ба хлопчатник, сай болон үрэ жэмэс орондоо бии болгожо үгөө, ашаг шэмэ ехэтэй мал ба шубуудай үүлтэрнүүдые бии болгоо. Колхозууд, совхозуудай үйлэдбэриин экономикын асуудалнуудаар үрэ ехэтэй агротехническэ хэдэн олон аргануудые, ашатай туһатай дурадхалнуудые тодорхойлоо, бусад олон янзын хүдэлмэри хээ, хэжэшье байна. Манай хүдөө ажахын эрдэм ухаанай олохон түлөөлэгшэдэй нэрэ солонь гансашье манай орон дотор бэшэ, мүн хилын саана ехэтэ хүндэлэгдэн дурдагдадаг болонхой.

Колхозно байгуулалтын илалта амжалтанууд—ленинскэ кооперативна түсэбэй түгэс илалта, ажалша таряашадай түйлаһан, дэлхэй дээрэ урдань үзэгдөөгүй ехэ түйлалта мүн. Манай орон доторхи колхозно байгуулалтын хүнгэн бэшэ хэрэг байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ ааб даа. Мүнөөшье манайда үсөөн бэшэ бэрхэшээл тохёолдодог, орёо асуудалнууд гарадаг. Тэдэ ниитын нэгэшье ехэ шэнэдхэлгэ хэзээ бэрхэшээлгүйгөөр бэелүүлэгдэһэн байгааб? Гол ушар удхань энэ бэшэ. Хүдөө ажахыда, таряашадай ажабайдалда болоһон үндэһэн хубилалтанууд гол зүйлынь болоно.

Колхозно байгуулалта хадаа бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанартай хэрэг мүн. Гэхэтэй хамта, ерээдүйдэ хүдөө ажахын үйлэдбэриин социалис түхэл шэнжын бүхы дэлхэй дээрэ дэлгэрхэ байһаниинь дамжаггүй.

Олохон социалис оронууд Советскэ Союзай дүй дүршэлые хэрэглэн, өөһэдынгөө өөрэ байдалые хараада абажа, таряашадые хамтадхан нэгэдхэлгын ленинскэ гол ёһонуудые амжалтатайгаар бэелүүлнэ, үйлэдбэриин эрхим үрэ дүн түйлана, хүдөөгэй ажалшадай байдал улам һайжаруулна.

Хамжан нэгэдэлгын хараа бодол бусад оронуудай ажалшадай дура ехээр татадаг хүсэн боложо байнхай. СССР-тэхи колхозно байгуулалтын илалта иимэ замта—ажабайдалаар шалгагдаһан найдамтай замда орохые эрмэлзэдэг бүхы хүнүүдтэ үнэн хараа шэглэл болоно.

Совет таряашадай үмсын ажахыһаа хамтын, ниитын ажахыда—колхозуудта ороһон замые шэнжэлхэ, дүнгүүдыень согсолхо зуураа, иимэ тобшололнуудые хэжэ болохо байна:

Нэгэдэхеэр, социалис гүрэн, ажалшадай засаг, хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай бата холбоо барисаан, Коммунис партиин хүтэлбэри доро эдэнэй эмхидхэн жагсаалга—колхозно байгуулалтын илалтын ба бэхижэлгын, тэрэнэй үндэһөөр таряашадай ажабайдалай һайжаралгын гол, шиидхэхы нүхэсэл болоно;

Хоёрдохёор, колхозно байгуулалтын илалта, үйлэдбэриин социалис онол аргын хүдөө ажахыда батажан мандалга таряашадай өөһэдынь тал ондоо болоһые, тэрэнэй хүсэл эрмэлзэлэй хүдэлмэришэн ангиин хүсэл эрмэлзэлдэ бүри дүтэрхы болоһые, тааралдан найралдаһые харуулна. Эдэнэй үг зорилгонуудынь таһаршагүй холбоотой, алли боложо байнхай; эдэнь социализм байгуулха, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури табиха зорилгонууд болоно;

Гурбадахяар, хоёр янзын социалис зөөриин—колхозно ба арад бүгэдын зөөриин—бии байһан ушар хүдэлмэришэн ангиин ба таряашадай хоорондохи зарим тэды илгаануудые мүнөөдөө үлөөнэ. Гэхэ зуура, коммунизм байгуулха замаар совет обществын улам саашаа дабшалга колхозно, арад бүгэдын зөөриие улам ойртуулна, эдэ хоёр ангиин хүсэл эрмэлзэлэй нэгэдэлые бүри батадхана. Тэрэшэлэн социалис байгуулалтаар бии болгогдоһон интеллигенциин хүсэлэй нэгэдэлые улам батадхана;

Дүрбэдэхеэр, колхозно таряашад хүдөө ажахын шухала продуктнуудые хото городто үгэхэдөө, ороной национальна доход бүридүүлгэдэ хубитаяа оруулхадаа, арад бүгэдын баялигые арьбадхалгада, манай Эхэ ороной хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Гэхэтэй хамта, гүрэмнай хүдөө ажахыдахи капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ һомололгоёо саг үргэлжэ нэмээхэ зэргээр, янза бүриин туһаламжа үзүүлхэ зэргээр хүдөө нютагуудтахи арад бүгэдын зөөриие бэхижүүлнэ, колхозно зөөриин арьбадалгадань, арад бүгэдын зөөридэ тэрэнэй дүтэрхы бололгодонь туһална. Колхозууд хоорондын нэгэдэлнүүдээр дамжуулан, тэрэшэлэн гүрэнэй-колхозно элдэб барилгануудые бүтээхэ, хамтаран ашаглаха зэргээр колхозно зөөри арад бүгэдын зөөридэ улам ойро болоно, бүри нарижан һайжарна. Колхозууд хоорондын нэгэдэлнүүд мүнөө, үнэндөө, бүхы колхозуудые хабаадуулдаг болонхой.

Үшөө нэгэ иимэ тобшолол хэхээр байна. Хүдөө ажахын материально-техническэ баазын саг үргэлжэ үргэдэлгэ, тэрэнэй бүхы һалбаринуудай шэнэ техникээр зэбсэгжэлгэ колхозно, совхозно үйлэдбэриин хүгжэлтэдэхи шэнэ шата—тэрэнэй индустриализациин шата болоно; энэнь хүдөө ажахые промышленностьда улам ойртуулна, индустриальна нэгэ янзын үндэһэ һуури дээрэ арадай бүхы ажахын нэгэдэмэл комплекс байгуулха арга олгоно. Гэхэтэй хамта хүдөө ажахыдахи хүдэлмэришэн ангиин, колхозууд болон совхозуудта машинаар ажал хэдэг хүнүүдэй, ниитын үйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта ажалладаг интеллигенциин удельна хэмжээн улам нэмэнэ, хүдөө нютагуудые шэнэдхэн хубилгалгын дэлисэ улам үргэдэнэ.

Иимэл тобшололнууд гарана.

Эдээн дээрэһээ юун харагданаб гэхэдэ, колхозно байгуулалта хадаа хүдөө нютагуудтахи ажабайдалай түхэл шэнжые үндэһөөрнь хубилгаан, колхознигуудай ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ шэнэ, аласай һаруул тунгалаг арга боломжонуудые нээнэ. Эдэнэй ажалынь эли боло индустриальна ажалай түхэл шэнжэтэй боложо байнхай. Ухаан бодолой, бар хүсэнэй ажалай хоорондын илгаа улам бага боложо байна. Хото хүдөө хоёрой хоорондохи социально-экономическа, соёл болбосоролой, ажаһуудалай илгаануудые усадхаха үг зорилготой хүдэлмэри бүри эршэмтэйгээр, улам үргэнөөр ябуулагдана.

Арад зоной мэдэлдэ засаг түрынь байдаг гансахан орон дотор, илаһан социализмын орон дотор лэ эдэ бүгэдэ бэелүүлэгдэхэ аргатай!

Ленинскэ партиин политикын, КПСС-эй XXIII съездын ба ЦК-гай Пленумуудай хараалһан хэмжээ ябуулгануудай зүб байһые, коммунис общество байгуулха асуудалаар партиин баримталан бэелүүлдэг хараа шугамай тодорхой байһые ажабайдал элирхэйлэн харуулна.

Колхозой Жэшээтэ шэнэ Устав үг удхараа энэ политикада, энэ хараа бодолдо таарана.

II. Шэнэ Устав — коммунизм байгуулгын үедэхи колхозно ажабайдалай хуули ёһон

Колхознигууд-ударнигуудай бүхэсоюзна хоёрдохи съездын баталан абаһан, хүдөө ажахын артелиин Уставай шухала гол ёһонууд сагай шалгалтые дабажа гараа. Тус Устав дотор табигдаһан зорилгонуудай—хамтын ажахы байгуулха, ядуу ба гээгдэнги байдалые зайсуулха, хүдөө нютагуудта эрхим зэргын ажабайдал хангаха гэһэн зорилгонуудай шиидхэгдэһые мүнөө барандаа мэдэнэ.

Гэхэ зуура, Уставай олохон гурим дүримүүд ажахыдахи үйлэдбэриин хүсэнэй хүгжэлтын хэм хэмжээндэ, хүдөө нютагуудтахи ниитын харилсаанай удха шэнжэдэ мүнөө таарахаяа болёо. Энэ ушарые хараада абажа, партиин Центральна Комитет колхозой Жэшээтэ шэнэ Устав зохёохые шухалада тоолоһон юм. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев түрүүтэй комисси байгуулагдаа һэн. Тус комиссиин бэлдэһэн колхозно шэнэ Уставай проект хэблэлдэ тунхаглагдаад, хахад жэл үлүүтэй соо бүхы арад зоной дунда зүбшэн хэлсэгдээ.

Тэрэнэй гол дүримүүд ба шухала илгаануудайнь удхые найруулан элидхэхыемни зүбшөөгыт.

Шэнэ Уставай гол дүримүүд ба онсо шэнжэнүүд

Мүнөө үеын эрхэ байдалтай зохилдуулан, колхозой шэнэ Жэшээтэ Устав колхознигуудай, тэдэнэй ниитын үйлэдбэриин үмэнэ шэнэ зорилгонуудые табина. Социалис хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, коммунис байгуулалтада колхозно таряашадые бүри эдэбхитэй болгохо, ажалшадай материальна болон соёлой эрилтэнүүдые бүри дүүрэнээр хангадаг болохо гэһэн манай партиин хараа шугам тэрээн тодор элирхэйлэн харуулагдана.

Хуушан Уставай хэдэ хэдэн дүримүүдые залгамжалуулан, шэнэ Устав колхозно зөөриие бэхижүүлхэ, арьбадхаха тухай, колхозуудай хэрэглэмжэдэ түлөөһэгүйгөөр ба болзоргүйгөөр үгтэһэн, ондоогоор хэлэхэдэ, хэтэ мүнхэдөө үгтэһэн газарые уламжа һайнаар ашаглаха тухай анхарал оролдолгые али тодоор харуулна. Хүдөө ажахыһаа ондоо хэрэглэмжэдэ үрэжэлтэ һайн газар хэзээдэшье таһалан үгтэхэ зэргэгүй гэжэ тэрээн дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. Энэ хадаа колхозуудай газар ашаглалгые тогтуурнтай болгоно, ажахыгаа бүри бодолтойгоор, эрдэм ухаанай үндэһэн заабаряар эрхилхэдэ һайнаар нүлөөлнэ.

Газар—ажабайдалай, арад зоной амгалан тэнюун ажаһуудалай эшэ үндэһэн мүн. Машинануудта орхёдоо, энэмнай хэнэйшье мэдэһээр, умхирдаггүй, элэдэггүй гайхамшагта һайн шэнжэ шанартай. Хэрбээ ухаансар ёһоор хандабал, тэрэмнай улам һайжардаг, тэрэнэй үрэжэлынь ехэ болодог юм.

Устав хадаа имагтал газарые бэшэ, мүн колхозой бүхы эд зөөриие зүбөөр ашаглахын тула али бүхы шухала эмхидхэлэй ба хуулита арга нүхэсэл хангана. Колхознигууд ниитын, социалис зөөриие гамнаха, тэрэниие арьбадхаха үялгатай, тэрээндэ эзэн бусаар, хайша хэрэгээр хандаха ябадал гаргаха ёһогүй. Колхозой эд зөөри, тэрэнэй гол ба эрьесын фонднууд хубаагдашагүй байдаг.

Устав хадаа ажахыгаа бэеэ даагаад эрхилхэ колхозуудай эрхэ ба үүсхэлые горитойгоор үргэдхэнэ, тэдэнэй ажал ябуулгын олохон асуудалнуудые шэнээр шиидхэнэ. Гол ба эрьесын фонднуудые арьбадхахын тулада оруулагдаха түлөөһэнэй хэмжээе мүнөө колхознигууд өөһэдөө тодорхойлдог. Тиихэдээ ниитын үйлэдбэриин ургалтые хангаха ябадал хараададаа абадаг юм. Түсэблэлгын гуримшье хубилгагдаха болоо. Хуушанай Устав хадаа дээрэһээ, гүрэнэй органуудай тогтооһон ёһоор тарна таряха, хурааха, мүн бусад хүдэлмэринүүдэй түсэбүүдые бэелүүлхээр абахыень үялгадаг байһан. Мүнөө колхозууд ажахынгаа ажал ябуулгын түсэб өөһэдөө табяад баталдаг юм. Тэрэниие зохёон табиха эшэ үндэһэниинь хадаа хэдэн жэлэй туршада гүрэндэ продукци худалдаха хубилашагүй түсэб-захил мүн болоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ бии болоһон, мүн өөрыгөө харюулһан энэ тон шэнэ гурим шэнэ Устав дотор найруулагданхай.

Иимэ гурим арадай ажахые түсэбэй ёһоор хүгжөөхэ гол ёһонтой зөрилдэнэгүй, дэлгүүрэй эмхи гуримгүй байдал үүдхэһэн гү, али гүрэнэй ашаг туһые буруутуулһан удхатай бэшэ юм. Тад һөөргэ, иимэ гурим хадаа бухыдэнь обществын, мүн тус тус ажахы бүхэнэй ашаг туһые ухаансараар хангаха, газар таряалангай болон мал ажалай продуктнуудаар манай городуудые бүри һайнаар хангадаг болохо, гүрэнэй нөөсэнүүдые арьбадхаха, колхозуудай ба колхознигуудай олзо доход бүри ехэ болгохо арга олгоно бшуу.

Тиимэһээ зарим экономистнуудай һанамжые зүб гэжэ тоолохын аргагүй. Тэдэнэр хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абалгын централизованно түсэблэлгэһөө арсажа, тэрэниие дуран соогоо худалдан абалга, наймаалалгаар һэлгэхые зурадхана. Энэнь хүдөө ажахыда түсэблэлгын ёһоор нүлөөлдэг ябадалые гол ба шиидхэхы удха шанартай үйлэдбэриин оршом хэмжээнһээ дэлгүүрэй, эд бараа андалдалгын оршом хэмжээндэ орохо ябадалда хүргэхэ һэн шуу. Энэ хадаа ажахыгаа түсэбэй ёһоор эрхилдэг гуримай манай обществодо үгэдэг булюу зүйлнүүдһээ арсаһаншуу удхатай болохо һэн.

Ниитын үйлэдбэриие урмашуулан арьбадхахын тулада экономическа арга нүхэсэлнүүдые колхозуудай хэрэглэдэг тушаа хэлэбэл, орооһо таряа болон бусад хэдэ хэдэн продуктнуудые түсэбһөө гадуур, дээшэлүүлэгдэмэл сэнгээр гүрэндэ худалдаха эрхэ тэдээндэ олгогдоно. Колхозууд тэрэшэлэн гүрэнэй магазинуудтай болон эд хэрэглэгшэдэй кооперацитай сэхэ холбоо барисаа байгуулжа, продукцяа колхозой дэлгүүр дээрэ наймаалжа болохо юм.

Шэнэ Устав колхозуудта ажахын тоосоо бэхижүүлгэдэ һайнаар нүлөөлнэ. Энэ гол ёһые хальбэриһэгүйгөөр хэрэглэхэ гэшэ колхозуудай социально-экономическа шэнжэ шанартай тааралдана, үйлэдбэреэ ашаг олзотой болгохо хэрэгтэ тэдэнэй али бүхы ажахын һалбаринуудай урмашалые дээшэлүүлнэ.

Уставай шухала онсо илгаань юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа хүдөө ажахыда ниитэлэлгын хэмжээе, үйлэдбэриие хамжуулан томодхохо, тусхай мэргэжэлдэ оруулха хэмжээе дээшэлүүлхын тулада, колхозно зөөриие бүгэдэ арадай зөөритэй улам саашадань дүтэлүүлхын тулада эмхидхэлэй ба эрхэ ёһоной арга нүхэсэл хангана. Энээнтэй дашарамдуулан, нэгэ хэды тон шухала дүримүүдые эндэ тэмдэглэлтэй байна.

Нэгэдэхеэр, колхозууд хоорондын ба гүрэнэй-колхозно тусхай мэргэжэлтэй предприятинууд, организацинууд ба нэгэдэлнүүдые байгуулха гэһэн иимэ шэнэ зүйл Устав дотор оруулагданхай. Мүнөө үеын эрхэ байдалда шухала хэдэ хэдэн зорилгонуудые шиидхэхын тулада зарим колхозуудай арга боломжонь дутамаг байдаг гэжэ дүй дүршэл харуулна. Ганса ажахыда шиидхэшэгүй гү, али аша туһагүй байһан зүйл хадаа тэрэ ажахын хүсэлэл оролдолго болон эд зөөриие бусад колхозуудай гү, али гүрэнэй предприятинуудай хүсэлэл оролдолго, эд зөөритэй нэгэдүүлээд байхада, бүрин бэелүүлэгдэмээршье, экономическа талаараа аша туһатайшье болодог юм.

Һайн дураһай ёһоор байгуулагдаһан иимэ нэгэдэл хүдөө ажахын продуктнуудые буйлуулха хамһабариин предприятинуудые тусхай мэргэжэлдэ оруулха, эдэ продуктнуудые худалдаха ябадал эмхидхэхэ, адууһа мал түлжүүлхэ ба шахан таргалуулха, барилга хэхэ ба хүдөөгэй тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохын тулада хэрэгтэй материалнуудые үйлэдбэрилдэг хамһабариин предприятинуудые тусхай мэргэжэлдэ оруулха ябадалтай холбоотой зорилгонуудые шиидхэхэ арга олгоно.

Колхозуудай материально-техническэ арга нөөсэ болон мүнгэ зөөриие һайн дураар нэгэдүүлхэ, тусхай зорилгонуудые шиидхэхын тулада тэдэнэй хүсэлэл оролдолгые нэгэдүүлхэ гэһэн шэглэл, үнэндөө, хүдөө тосхониие үйлэдбэриин талаар хамжуулан томодхохо шэнэ, түрүү шэнжэтэй зүйл мүн болоно. Эндэ шэнэ зүйлынь юуб гэхэдэ, иигэжэ хамжан үйлэдбэреэ эрхилхэ гэшэ түрүүшын шатынхидал жэжэ үмсын ажахынуудай үндэһэ һуури дээрэ бэелүүлэгдэнэ бэшэ, харин томо, бэхижэһэн колхозуудай үндэһэ һуури дээрэ бэелүүлэгдэнэ бшуу. Колхозуудай экономическа арга нөөсэнүүдые томодхон нэгэдүүлгэ, социальна ажабайдалыень нарижуулан һайжаруулга—зайлашагүй хэрэг болоно; тэрэниие али бүхы аргаар дэмжэлтэй байна.

Хоёрдохёор, Устав хадаа хамһабариин предприятинууд болон элзоборилгые хүгжөөхэ колхозуудай эрхые батадхана. Тэдэнэр үни заяанһаа хойшо хүдөө тосхоной ажабайдалда шухала үүргэ дүүргэдэг байгаа. Нэн түрүүн оронноймнай байгаалиин ба сагай уларилай онсо илгаануудһаа, мүн газар тарялан саг зуураар эрхилэлгэһээ уламжалан, тиимэ предприятинууд бии байдаг һэн.

НҮХЭР Д. С. ПОЛЯНСКИИН ЭЛИДХЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛ

...талалараа аша үрэгүй, ...һабариин ажахыһаа ...й өөһэдынь арсадаг бо... хэмжээндэ хүрэтэр ...ые хүгжөөхэ саг ерэ...төөр хамһабариин ажа...баримтагүйгөөр хаһаха, ...искусственна ар... гээшэ хүдөө тосхон... бодото байдалай ба...араадаа абахагүй гэ...бшуу.

...мократиие улам саашаа..., хүгжөөхэ гэһэн ...һаниинь мүн лэ шэ...хамшаг онсо талань ...гжэлтэ мүнөө хоёр ...абажа байна. Нэгэ ...озуудай ажахыгаа эр...анхай байдалынь улам ...колхознигуудай өөһэ...даг асуудалнууд улам ...нүгөө талаһаа—нии...ые хүтэлбэрилхэ хэ... хабаадаха онол арга...уулагдан һайжаруу...

...рэгүүдтэ колхозни... шиидхэхы үүргэ ..., колхоз доторхи гол ...рэной дээдэ орган—...аар гү, али хамтын ...зарлахада бэрхэтэй ...түлөөлэгшэдэй сүг...дажа үзэгдэхэ ёһотой ...араална. Хамтын суг..., бригадануудта болон ...нуудта суглаанууд мүн ...э ёһотой.

...хүтэлбэрилэгшэдые ...һые улам саашадань ...Устав һайнаар нүлөөл... мэдэһээр, правлениин ...гэшүүд хамтын суг... һунгагдадаг. Харин ...нуудшье, ажахын бу...дай хүтэлбэрилэгшэд

мүн лэ өөһэдынгөө үйлэдбэриин коллективтэ һунгагдаха ёһотой. Тэдэнэр бүгэдөөрэн коллективэйнгээ үмэнэ тоосодог байха. Этигэл найдабариинь харюулаагүй, даажа абаһан хэрэгээ бэелүүлжэ шададаггүй ямаршье хүдэлмэрилэгшые колхознигууд һунгагдамал органуудһаа болзорһоонь урид гаргажа гү, али тушаалһаань сүлөөлжэ шадаха юм.

Колхозуудые хүтэлбэрилхэ демократическа эшэ үндэһэнүүдые улам хүгжөөһэнэй, колхознигуудай эрхэнүүдые үргэдхэһэнэй хажуугаар Устав хадаа колхозой гэшүүдэй уялгануудыешье тодорхойлно, өөһэдынгөө хэһэн ажалай болон коллективэй хэрэгэй түлөө тэдэнэй үндэр харюусалгатай байхые онсолон тэмдэглэнэ, журам болон тогтоогдоһон гурим эбдэдэг хүнүүд, хаһамжагүй хүнүүд тушаа нүлөөлхы хэмжээнүүдые хараална.

Колхоз—таряашадта коммунизмын һургуули мүн. Шэнэ Уставшье өөрынгөө статья бүхэнөөр энээниие баталхан харуулна. Тэрэ хадаа колхозой бэелүүлхэ имагтал үйлэдбэриин зорилгонуудай гол удхые бэшэ. мүн хүмүүжүүлгын уялгануудые элирхэйлэн харуулна. Тэрэ хадаа хүдөө тосхониие шэнэдхэн хубилгаха, тэрэнэй түхэл шарайе һайжаруулха хэрэгтэ шэглүүлэгдэһэн хэмжээнүүдые заажа үгэнэ, тиихэтээ хамта колхознигуудай юрэнхы эрдэмээ болон культурно-техническэ болбосоролоо дээшэлүүлхэдэнь һайнаар нүлөөлнэ. Тэрэ хадаа колхозой хэрэгүүдые хүтэлбэрилгэдэ үргэнөөр хабаадаха эрхэ тэдээндэ бултандань олгоно. Тэрэ хадаа нниитын зөөриие арьбадхаха болон коммунис ажал тээшэ, үлэмжэ һайн ажабайдалай түлөө тэмсэл тээшэ уряална.

Тэрэнэй шухалын шухала дүримүүд ба онсо илгаанууд иимэл даа.

...хозой Жэшээтэ Уставай проектые зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүд

...шилогдоһон колхозой ...проект түйлай ехэ ...гуулээ. Тэрэ хадаа колхознигуудай районно ...областьнуудай ба хи...конференцинүүдтэ, рес... съездүүдтэ, хүдэл...тоото суглаанууд ...эмхи зургаануудай ...организацинуудай ...зүбшэн хэлсэгдээ. ..., радио болон теле...ануудаа халуунаар ...а. Энэ хадаа ёһос...алай зүбшэн хэлсэлгэ ...хэдэн арбаад миллион ...алсаа.

...ект бүхы дээрээ нэгэн ...шаагдаа. Тэрээнтэй ...Централина Комитед...рховно Соведэй Прези...нистрнүүдэй Соведтэ, ...журналнуудай ре... бусад эмхи зургаанууд ...нуудта хэдэн мян... ороһон байха юм. Эдэ ... һайшаалай мэдүүл...та нэмэлтэ дурадхал... тэды ажаглалтанууд ...гаа. Уставые зохёохо ...иие анхаралтайгаар ...эн шухала бүхы юу... дотор оруулһан бай...

...нтральна Комитедэй, ...вно Соведэй Прези...етскэ правительствын ...Уставай проектые зүб... эдэбхитэйгээр хабаа...нүхэдүүдтэ, тэрэниие ...миссида ехэ туһалам... хүнүүдтэ үнэн зүр...алан хүргэхыемни

...дхалнуудай гол удхые ... урда тээ Уставай ... тухай нэгэ хэдэн үгэ ...

... проект дотор тэрэ...эр янзын байгаа. то...лэбэл—«Колхозой (хү...ртелиин) Жэшээтэ Ус...ёр дабхар нэрыень тэ...олтэй гээшэ гү?
...олхозууд—мүнөө үеын ...гжэһэн томо социа...нүүд мүн. Тэдэ хэ...гэрхэдөө, хэдэн мян...лэнэ. Тиимэ ажахы... гэжэ нэрлэхын арга...нэ үгэ доро гол түлэб ...таараан хүдэлхэ имаг...нуудэй нэгэдэл ойлгог... Мүнөөнэй хуули ёһо... янзын партийна, пра... документнүүд дотор ... нэгэ—колхоз гэһэн ...энэ. Энэ үгэ үни ха... оршондо хэрэглэг...; энэ үгэ ямаршье ...агтал хүдөө ажахын ...рияти гэһэн, удхатай, ...аршье удхагүй юм.

...ёр дабхар нэрэһээ ар... гэжэ комисси тоолоно. ...н хэлсэхэ гэжэ суг... тобшохоноор ба то...—колхозой Жэшээтэ Ус...гдэг лэ.

...хаар колхозно таряа...нзын ажал ябуулгын ... колхозуудай үг зо... байһые элирхэй... зуураа, Устав нэгэн ... гэһэн үгөөрөө колхоз ... илгаануудые, өөрсэ ...а абаха үүргэтэй ... тэмдэглэнэ бшуу.

...а тушаа оруулагдаһан ...лон тоото асуудалнуу...а. Тэдэ асуудалнууд ...о байгуулалтые улам

саашадань бэхижүүлхэ тухай, хүдөө ажахын һалбаран мандаха тухай, орон дотор газар таряалангай болон мал ажалай продуктнуудые элбэг дэлбэг болгохо тухай анхарал оролдолго мэдэрэгдэнэ. Энэ ушар бидэниие баясуулна.

Зарим тэды дурадхалнуудай гол удхые тобшохоноор тайлбарилхыемни зүбшөөгыт.

Дурадхалнуудай нэгэдэхи бүлэг. Эдэ дурадхалнууд удхаараа ехэл олон янзын байха юм, тиигээд бултадаа анхаралда хүртэмөөр:

а) ниитын зөөри тус тус колхозуудташье, мүн хамтынь зөөри болгогдон хоёр гү, али хэдэн ажахынуудта, үгышье һаа. гүрэндэ ба колхозуудта хабаатай байжа болохо гээд Устав дотор бэшэхые дурадхагдана. Уставаар хараалагдаагүй зорилгонуудта колхозой гү, али бүлэг колхозуудай эд хэрэгсэлнүүдые ба мүнгэ зөөриие хэрэглэжэ болохогүй;

б) колхозуудай зүб севооборотуудые баримталха, үрэһэнэй ажахын хэрэг һайжаруулха, үтэгжүүлгэнүүдые үлэмжэ һайнаар хэрэглэхэ гэхэ мэтэ асуудалнуудые Устав дотор оруулхые дурадхагдана;

в) тосхониие болбосон түхэлтэй болгохо ба колхознигуудые культурно-ажаһуудалай талаар хангаха тушаа, тэрэ тоодо физкультура ба спортые хүгжөөхэ тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалха тушаа колхозой зорилгонуудые Устав дотор бүри үргэнөөр тодорхойлхо шухала гэһэн асуудал олон нүхэдүүд мүн лэ табина;

г) анха түрүүн колхозуудые байгуулагшадта, хүдөө ажахын түрүүшын артельнүүдые эмхидхэгшэдтэ, тэрэшэлэн удаан саг соо аша үрэтэйгөөр хүдэлһэнэйнь түлөө колхозуудай ба үйлэдбэриин һалбаринуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ колхозуудай мүнгэ зөөреэр тусхайта пенсинүүдые тогтоохо тухай асуудал хэдэ хэдэн бэшэгүүд дотор табигдана.

Комиссиин һанамжын ёһоор, дурсагдаһан бүхы дурадхалнууд зүб, аша туһатай байна; тэдэниие шэнэ Устав дотор бэшэлтэй байна.

Дурадхалнуудай хоёрдохи бүлэг. Нэн түрүүн, дороһоо дээрэ хүрэтэр колхозно органуудай сахиха гурим байгуулха тухай асуудал болоно. Энэ асуудалые тодорхойлхо зуураа, олон нүхэдүүд колхозно демократиие улам саашадань хүгжөөхэ зорилгоор районуудта, областьнууд ба республикануудта, тэрэшэлэн центртэ колхозуудай Соведүүдые байгуулха гэжэ дурадхана. Энэ хадаа колхозуудай дүй дүршэлтэй түрүүлэгшэнэрэй, ажахын түрүүшүүлэй, мэргэжэлтэд ба эрдэмтэдэй дундаһаа, хүдөө ажахын үйлэдбэритэй холбоотой зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй, тэрэшэлэн ниитын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй дундаһаа һунгагдадаг демократическа органууд байха болоно. Соведүүд колхозно байгуулалтын эгээн шухала асуудалнуудые хаража үзэхэ, хамтаараа зүбшэн хэлсэхэ, үйлэдбэриие эмхидхэлгын түрүү дүй дүршэл согсолхо, ниитын ажахын арга нөөсэнүүдые эгээл дүүрэнээр ашаглаха тушаа дурадхалнуудые хараалха һэн.

Иимэ дурадхалда горитой анхарал хандуулмаар, тэрэниие манай съезд дээрэ зүбшэн хэлсэхэ хэрэгтэй байна. Хэрбээ колхозуудай Соведүүдые байгуулха шухала гэжэ съездын мэдэрээ һаань, бүри мүнөө союзна Совет эндэ һунгажа боломоор байгаа. тиигээд һүүлээрнь колхозуудай районно, областной (хизаарай) ба республикын Соведүүдые һунгажа болохо байгаа.

Колхозой түрүүлэгшые, правлениин ба шалгалтын комиссиин гэшүүдые һунгаха гурим тухай асуудал мүн үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдээ. Нэгэ зарим нүхэд дуугаа нюуеаар үгэхэ гурим байгуулхые дурадхана, нүгөөдүүлынь нээмэл аргаар һунгаа һаа дээрэ һэн гэжэ тоолоно.

Һанамжануудай ондо ондоо байһые хараадаа абажа, һунгалтын гурим тухай, һунгаха эрхэ байдал тухай асуудалые шиидхэхэ эрхэ тус тус ушарта колхознигуудта өөһэдтэнь олгохо хэрэгтэй, тиигээд энэ эрхыень Устав дотор бэшэхэ хэрэгтэй гэһэн тобшолол комисси хээ.

Дурадхалнуудай гурбадахи бүлэг. Эдэ дурадхалнууд дотор колхозуудай материально-техническэ хангалтые һайжаруулха тухай, хүдөө ажахын продукци худалдалгые гуримшуулха шухала болоһон тухай, медицинскэ хангалга, хүдөөдэ худалдаа наймаа, транспорт болон хэлхээ холбоо хүгжөөхэ тухай, хүдөө ажахыда һайнаар эмидхэгдэһэн юридическэ алба байгуулха тухай хэлэгдэнэ. Колхознигуудай социальна страхованиин нэгэн адли гурим тогтоохо тухай, тэрэшэлэн тэдэниие профсоюзай гэшүүдтэ бүри үргэнөөр хабаадуулха тухай олон бэшэгүүд ороһон байна. Хүдэлмэриин сагай хэды соо үргэлжэлдэг байхые, ниитын ажахыда ажалаараа хабаадаха доодо захын хэмжээе, амарха үдэрнүүдые үгэхэ ба жэл бүри амаралта үгэхэ гурим, колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй, агрономуудай болон бусад мэргэжэлтэдэй ажалай түлөөһэнэй хэмжээе Устав дотор зааха хэрэгтэй гэжэ хэдэ хэдэн нүхэд тоолоно.

Иимэрхүү асуудалнууд үсөөн бэшэ бии. Зүгөөр тэдэнэй нэгэ зариманиинь удхаараа зүб, тэдэниие тусхайта органууд анхаралтайгаар шэнжэлжэ үзэхэ байна. Бусад дурадхалнуудынь мүн лэ ашатай туһатай, зүгөөр тэдэниие колхоз бүхэнэй баталан абадаг дотоодын гурим дотор, мүн ажалай түлбэри тухай дүримүүд дотор хараалха хэрэгтэй. Эдэ бүгэдые Уставта оруулбал, тэрэниие бүри орёо бэрхэтэй болгохо бшуу. Үлүүсэ тодорхой болголго хэр хэрэгтэй ааб даа.

Колхознигуудай социальна страховани тухай хэлэбэл иимэ. Энэ тон шухала асуудалые мүнөөнһөө анхаралтайгаар хаража үзэхэ хэрэгтэй байна.

Эсэстээ, **дурадхалнуудай дүрбэдэхи бүлэг.** Элдэб янзын фонднуудта оруулагдаха түлөөһэнэй хэмжээ Устав дотор харуулха гэһэн хүсэлэл тэдэнэй зариман соонь хэлэгдэһэн байна. Хэнэйшье мэдэһээр, доходуудые хубаарилхадаа нөөсэлгэ ба хэрэгламжые зүбөөр зохилдуулан таарулха, ниитын фонднуудые ехэ болгохо, колхознигуудай һуудал байдалые һайжаруулха ябадал хангаха шухала. Гэбэшье эдэ бүгэдые Жэшээтэ Устав дотор хизаарлан тодорхойлхо, ороной бүхы колхозуудта түлөөһэнэй нэгэн адли нормонуудые тогтоохо гээшэ хуушанай байдалда һөөргөө тэхэриһэндэ адли болохо бшуу.

Колхозуудай дэлгүүр дээрэ худалдаа наймаа эмхидхэлгые һайжаруулха ба тэндэ гурим байгуулха тухай асуудал бэшэгүүдэй олохон авторнууд табина. Тэдэнэй һанамжануудта тус тус зургаанууд анхарха, бодото тобшолол хэхэ ёһотой. Гэхэ зуура, өөһэдынгөө продукциин үлүү гараһые колхозой дэлгүүр дээрэ наймаалха гэһэн колхозууд болон колхознигуудай эрхые хизаарлаха гэжэ дурадхагшадай һанамжые зүбшөөхын аргагүй. Энэ хадаа гансал тэдэнэй эрхые хаһаха бэшэ, мүн городуудай хүн зониие шэнэ овощоор, тэрэшэлэн хүдөө ажахын бусад продукнуудаар хангалгада муугаар нүлөөлхэ байна.

Устав тухай ороһон түйлай олон бэшэгүүд дотор редакционно шэнжэтэй ажаглалтанууд үсөөн бэшэ бии гэжэ мүн лэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэдэнь тус тус асуудалнуудай удхыень хубилгаашьегүй һаа, хэдэ хэдэн ушарта текстыень һайжаруулһан байха юм. Эдэ ажаглалтануудай олониинь мүнөө хараада абтанхай, бэшэниинь манай съездын хүдэлжэ байһан үедэ абтажа болохо байна.

Коммунис байгуулалтын үедэ колхозно ажабайдалай хуули болохо шэнэ Уставые зүбшэн хэлсэхэ үедэ ороһон зарим тэды, эгээл гол шухала дурадхалнууд болон ажаглалтанууд иимэл даа.

Энэ хуулиие имагтал колхознигууд хүтэлбэри болгохо уялгатай бэшэ гэжэ онсолон тэмдэглэхэ шухала. Тэрэниие бүхы бусад организацинууд мэдэрхэ, колхозуудтай байгуулдаг харилсаануудаа сахиха уялгатай юм. Тэрэниие хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ гээшэ колхозно байгуулалтые улам саашадань бэхижүүлхэ, социалис хүдөө ажахын али бүхы талаһаа һалбаран мандаха эшэ үндэһэн мүн.

III. Ажахыгаа ашаг олзо ехэтэй болголго— бүгэдэ арадай зорилго

Нүхэдүүд!

Коммунис общество байгуулха түүхэтэ хүгжэлтэдэ хүсэн түгэлдэр промышленностьтай хамта ашаг олзо ехэтэй, бүхы талаараа хүгжэһэн хүдөө ажахы шухала хубинь болоно. Энэ һалбариие ашаг олзо ехэтэй болгохо гээшэ— бүгэдэ арадай шухала зорилго болоно. Хүдөө ажахын бата бэхи баазагүйгөөр ажахын ямаршье ябуулга хэхэ аргагүй гэжэ Ленин хэлэһэн юм. (Зохёолнуудайнь 31-дэхи том, 474-дэхи хуудаһан, 4-дэхи хэблэл).

Ороной национальна доходой гурбанай нэгэ хубинь үйлэдбэриин энэ һалбарида мүнөө бии болгогдодог байна. Хүдөө ажахын продуктнууд, хүдөө ажахын түүхэй эдһээ үйлэдбэрилэн гаргагдадаг промышленна продукци арадай үргэн хэрэглэмжын эд товар худалдаха гүрэнэй эрилтэнүүдэй дүрбэнэйнь гурбан хубиие хангана. Эдэ ушарнуудай удха шанарые сэгнэнгүй байхаар бэшэ.

Парти болон правительство хүдөө ажахые саашадань улам түргэнөөр хүгжөөхэ, ороной аша туһада эгээн ехээр тааралдаха хэмжээгээрнь ниитын үйлэдбэридэ тэрэнэй хүгжэлтын түргэн эршэ темпые хангаха гэжэ оролдоно.

Бүхы оршон тойронхи байдалаар иимэ зориго табигдаа гээшэ. Хүн зоной, тэрэнэй олзо доходой ургалтаһаа, газар таряалангай ба мал ажалай продуктнуудые худалдажа абаха эрилтэнүүдэй хангалтаһаа энэнь тодорхойлогдожо үгэдэг. Энэ зорилго социалис индустриие хүгжөөхэ, хүдөө ажахын түүхэй эд хэрэглэхэ эрилтэнүүдтэй холбоотой. Энэ зорилго хүдөө ажахын продуктнуудай страховой нөөсэнүүдые, продукци үйлэдбэрилэн гаргалгые дээшэлүүлхэ гэһэн шухала зорилготой холбоотой. Гэхэтэй хамта социалис болон бусад гүрэнүүдтэй экономическа харилсаа холбооной үргэдэжэ байһые хараадаа абаха хэрэгтэй.

Совет орон хүдөө ажахын хүгжэлтын эршэ темпые хурдадхахын тула научно-техническэ революциин эрилтэнүүдтэй таарадуулан, колхоз болон совхозуудые мүнөө үеын техникээр хангаха бүхы арга боломжонуудтай. Үйлэдбэри эрхилхэ социалис онол арга (гурим), олониитын зөөриин диилэнхи ехэ болоһон ушар хүдөө нютагуудай үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхын тула эгээн үргэн зам нээжэ үгэнэ. Колхозно шэнэ Устав мүн лэ энэ хэрэгтэ нүлөөлхэ байна бшуу.

Мүнөөнэй эрхэ байдалдахи хүдөө ажахын урда табигдаһан зорилгонуудые шиидхэхэ ямар тодорхой замууд байна гээшэб? Л. И. Брежнев манай съездын трибунаһаа үгэ хэлэхэдээ, энээн тухай, хүдөө ажахын талаар манай ороной, манай арадай шиидхэхэ ёһотой ехэ ба орёо зорилгонууд тухай хэлээ. Эдэ зорилгонууд яһала олон янзын, тиимэһээ тэдэниие үшөө оло дахин зүбшэн хэлсэхын тула хөөрэлдэхэ ушартай болохобди.

Газар таряалангай болон мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ саг үргэлжэ дээшэлүүлхэ гэһэн зорилго манай урда табигдана. Хүдөө ажахын продуктнуудые хямда сэнтэй болгохо, шанарынь һайжаруулха, хүдөө ажахын элдэб янзын продуктнуудаар ороной эрилтэнүүдые бүрин хангаха зорилго табигдана.

Энэ зорилгые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула газар таряалан болбосон һайнаар эрхилхэ хэрэгтэй. Мүнөө, хүдөө ажахын материально-техническэ улам бэхи баазатай боложо байхада, эрдэм наука, түрүү дүй дүршэлдэ үндэһэлэн, газар таряалан эрхилхэ бодото арга боломжонууд нилээд ехээр ургаа. Бидэнэр мүнөө хэзээ хэзээнэйхиһээ амжалтатайгаар ажаллаха, ороной бүхы районуудта үргэлжэ үндэр баян ургаса таряа ургуулхын түлөө тэмсэхэ аргатайбди.

Газар уһалха, намаг хатааха хүдэлмэри энэ хэрэгтэ ехэхэн үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Ган гасуурта дайрагдадаг хуурай зононуудай, үлүүсэ ехэ шииг нойтотой районуудай бии байһан ушарһаа энэ хэмжээ ябуулганууд арадай ажахыда тон шухала удха шанартай хэрэг болоно. Газар һайжаруулха хүдэлмэри хэгдэдэг талмайнуудай манайда тон бага байһаниинь энэ зорилгын шухала байһые үшөө һайнаар элишэлнэ. Мүнөө манай гүрэн эдэ хүдэлмэринүүдые үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, хүрьһэнэй һалхинда үлеэгдэжэ, уһанда нуража муудаха ябадалтай тэмсэл хэнэ, энэ хэрэгтэ тон ехэ мүнгэ зөөри гаргашална. Зүгөөр эдэ мүнгэ зөөриень зүбөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Газар һайжаруулха хэрэгые колхозууд өөһэдөө эрхилхэ ёһотой, юуб гэхэдэ, энэмнай газар уһалха ба намаг хатааха томо системэнүүдые байгуулха хэрэг болоод дүүрэнэ бэшэ ха юм. Уһалууриин хэрэгтэ нютаг нютагай гол мүрэнэй уһые хэрэглэхэ, нуурнууд болон сөөрэмүүдые тогтоохо, полинуудые шулуунууд болон һөөг бургааһанһаа сэбэрлэхэ мүн лэ шухала.

Колхозууд болон совхозуудай үйлэдбэриие хүгжөөлгын эршэ темпые хурдадхалга хүдөө ажахыда хими үргэнөөр удаа дараалан хэрэглэхэ эрилтэ табина. Һүүлэй найман жэлэй турша соо үгэгжүүлгэ хэрэглэлгэ гурба дахин үлүүтэйгээр нэмээ. Гэбэшье колхоз болон совхозуудай эрилтэнүүд үшөөл һайнаар хүсэд хангагданагүй. Тиимэл хадань КПСС-эй ЦК, Советскэ правительство үтэгжүүлгэ, ургаса таряа болон мал ажалые хамгаалха ашаг үрэ ехэтэй хэрэгсэлнүүдые, мүн микробиологическа синтезэй продуктнуудые үйлэдбэрилгые нилээд дээшэлүүлхэ шухала гэжэ тоолоо.

Үйлэдбэриие томодхохо, тусхай мэргэжэлтэй болгохо хэрэг хүдөө ажахые улам хүгжөөхэ үрэ дүн ехэтэй нүхэсэл болоно. Хэрбээ энэ хэрэгые һайнаар эмхидхэжэ шадабал, продукци үйлэдбэрилгын ургалтые улам дээшэлүүлхэ, продукци үйлэдбэрилгын гаргашыень доошолуулха, жэлэй турша соо хүдэлмэришэнэй хүсые нэгэ жэгдээр, хүсэдөөр хэрэглэлгые хангаха, байгаалиин нөөсэнүүд болон үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые ашаг үгэсэтэйгөөр хэрэглэлгые дээшэлүүлхэ арга боломжотой байхабди.

Мал ажалай һалбаринуудые томодхохо ба тусхай мэргэжэлтэй болголгые үргэдхэлгэ илангаяа шухала. Фермэнүүд дээрэхи хүшэр хүндэ хүдэлмэриие оньһожоруулха хэрэг һайжаруулга илангаяа шухала болонхой. Ниитын мал ажалай ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, малые шахан таргалуулха, һү үйлэдбэрилхэ тусхай мэргэжэлтэй томо ажахынуудые байгуулха, шубуунай фабрикануудые бариха, тэжээлэй бааза һайжаруулха, холимол тэжээл үйлэдбэрилэн гаргаха, микробиологическа промышленность хүгжөөхэ хэрэгтэй.

Хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэ хадаа хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха асуудалнуудта анхаралаа улам ехээр хандуулха, хүдөө ажахын машина бүтээлгын хэмжээе дээшэлүүлхэ, колхозно болон совхозно үйлэдбэриие электрын элшэ хүсөөр хангаха гэжэ уялгална. Үйлэдбэриин материально-техническэ баазые бэхижүүлгэ улам хүсэ ехэтэй, шанар һайнтай техникэ бүтээн гаргаха, тэрэниие түргэнөөр ашаглаха эрилтэ табина.

Техническэ хангалгын талаар эрдэм болон техникын түйлалтачуудые хэрэглэлгээ манай хүдөө ажахы промышленностиин хэмжээнтэй адли байлгаха ёһотой гэжэ парти тоолоно. Техникэ үйлэдбэрилгые саашадань нилээд ургуулһанай, хүдөө ажахыда техникэ ехээр хэрэглэдэг болоһоной, электрын элшэ хүсөөр хүсэд хангаһанай ашаар колхоз болон совхозуудта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын тула бата бэхи үндэһэ һуури байгуулжа болохо байна.

Ажахы бүхэн бии байһан техникэе һайнаар хэрэглэхэ, бүхы нөөсэнүүдээ хэрэглэжэ шадаха ёһотой ааб даа. Гансашье техникэ хэрэглэлгэдэ ехэ нөөсэнүүд байдаг бэшэ. Ажалаа зүб һайнаар эрхилхэ, бүхы хүдэлмэринүүдээ богони болзор соо дүүргэжэ шадаха, эрдэм болон түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануудые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шадабаридань мүн лэ нөөсэнүүд бии.

Хүдөө ажахын эрдэм наука колхозууд болон совхозуудай үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргэхэ уялгатай. Бидэндэ элдэб ургамалнуудай баян ургасата шэнэ сортнууд, ашаг шэмэ ехэтэй малай үүлтэр хэрэгтэй. Хүдөө ажахын техникэ нарижуулха, экономическа хүдэлмэри һайжаруулха тухай, мүн олон бусад зорилгонуудые зохёон хараалха тухай оролдожо, мэргэжэл ехэтэй кадрнуудые бэлдэхэ тушаа оролдохо ёһотойбди.

Эдеэ хоолой зүйлнүүдэй талаар хүн зоной, түүхэй эдэй талаар промышленностиин улам ехэ боложо байгаа хэрэглэмжые хүдөө ажахын үйлэдбэриин зүгһөө бүрин хангаха эрилтэ совет арадай, коммунис байгуулалтын аша туһаһаа үндэһэлэн табигдана. Зүгөөр энэнь ганса хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зорилго бэшэ. Хүдэлмэришэд болон таряашадай, эрдэмтэд, мэргэжэлтэдэй, бүхы совет хүнүүдэй хамтын анхарал оролдолгоор, колхозууд болон совхозуудай үйлэдбэриие хүгжөөлгын эршэ темпнь хурдадхагдаха аргатай.

Хүдөө ажахын үйлэдбэриин мүнөөнэй хэмжээ нилээд дээшэлүүлхын тула колхозууд болон совхозуудай үйлэдбэриин капитальна хүдэлмэридэ мүнгэ һомололгын удаа дараалан ургажа байхые, тэрэнэй материально-техническэ хангалтые улам хурдадхаха шухала гээшэ. Гэхэтэй хамта хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлгэ, худалдалгые эмхидхэлгэ һайжаруулха, тэдэниие хадагалха, зөөжэ абаашаха, буйлуулха асуудалнуудые түргэнөөр шиидхэхэ хэрэгтэй. Парти болон правительство эдэ асуудалнуудта мүнөө ехэ анхарал хандуулна.

Колхозуудай, бүгэдэ арадай социалис зөөриие арьбадхаха хэрэгтэ бүхы хүсөөрөө нүлөөлхэ, хүтэлбэрилэгшэдэй, бүхы колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын ба бүгэдэ арадай зөөриие хамгаалхын түлөө харюусалгыень дээшэлүүлхэ шухала. Мүнөө бии байһан баялигнай, бидэнэй омогорходог бүхы баялиг—манай, арадай ажалаар олдоһон зөөри гээшэ; эдэмнай булта манай гарнуудаар хэгдэжэ, эрэлхэг зоримгой баатар ажалаар арьбадхагдаһан, үсхэбэрилэгдэһэн байна.

Ушар тиимэһээ бидэнэр шадамар бэрхээр гүрэнэй зөөри гамнажа шададаг байха ёһотойбди. Эзэн болоһон мэдэрэлээ бэхижүүлгэ, социалис зөөридэ бодото эзэн ёһоор хандалга—совет хүдөө тосхонуудай шэнэ хүниие хүмүүжүүлгэ өөр дураараа хүгжэһэн ушар ёһо бэшэ; иимэ һайхан хэрэгые хүтэлбэрилжэ шадаха хэрэгтэй.

Залуушуулай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ онсо ехэ анхарал хандуулха ёһотой; энэмнай партийна, профсоюзай болон комсомолшуудай эмхинүүдэй эгээн шухала зорилгонуудай нэгэн болоно. Манай залуушуул мүнөө замбуулин худар ниидэхэ тухай бодомжолно, морягууд, летчигууд гү, али инженернүүд, эрдэмтэд гү, али уран зохёолшод болохоёо оролдоно. Эдэ болон бусад ондоо мэргэжэлнүүд бидэндэ тон шухала хэрэгтэй; эдэмнай шухала, хүндэтэй мэргэжэл ааб даа. Гэбэшье газар тухай бодомжолхо хэрэгтэй. Хүдөө ажахын ажал хүдэлмэри—трактористын, комбайнерай, агрономой болон зоотехнигэй, һаалишан ба электромонтёрой, автомашина жолоодогшо ба экономистын болон бусадай ажал тиимэрхүү шухала ба алдартай байна. Колхоз, совхоз бүхэнэй эрилтэнүүдые хангахаар тоотой тиимэ кадрнуудые бэлдэлгэ мүнөө эгээл шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Бага наһанһаань эхилжэ хүдөөгэй һургуулинуудай һурагшадые газарта дуратайгаар хүмүүжүүлхэ, хүдөө ажахын ажал хүдэлмэриин ехэ удха шанарые тэдээндэ тайлбарилха, тиимэ ажалда баяр жаргалаа олохоор һургаха хэрэгтэй. Түрэл колхоз гү, совхозойнгоо, хүдөө нютагайнгаа һалбаран хүгжэхэ хэрэгтэ өөрынгөө ажалаар хубитаяа оруулһанай түлөө омогорхохо мэдэрэлые эдир хүбүүд, басагадта хүгжөөхэ тон шухала. Юуб гэхэдэ, патриотизм, Эхэ орондоо дуратай байлга түрэл нютагуудһаань эхилдэг, тэрээнтэй холбоотой байдаг шуу. Колхозой шэнэ Устав залуушуул тушаа бүхы талаар оролдохые уялгална. Ерээдүймнай саг тэдээндэ хабаатай. Залуушуул ахамад үеын хүнүүдые һэлгэжэ, коммунизмын тугые урагшань үргэжэ ябаха ёһотой. Тэрээндэ,—манай халаан ба этигэл найдабарида эсэгэ ёһоной саг үргэлжын анхарал оролдолго хэрэгтэй.

Колхозуудта шэнэ коммунис ёһо гурим улам бэхижэжэ, хани барисаанай ба хамтадаа ажаллаха мэдэрэл, нүхэр ёһоной харилсаа холбоон, бэе бэедээ туһалха, хүниие хүндэлхэ, ажалайнгаа түлөө обществын урда харюусалгатай байха мэдэрэл улам урган бэхижэжэ байна. Хүндэ анхарал хандуулха, дэмжэхэ, олоной аша туһада тэрэнэй ажалайнь удха шанартай байһанһаа үлүүгээр хүниие юуншье далижуулжа шадаггүй. Социалис мүрысөөнэй, ажалда коммунис ёһоор хандахын түлөө хүдэлөөнэй агууехэ эршэ хүсые үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй. Ажалда эдэбхи үүсхэл үгэдэг командирынь түхэриг болоно гэһэншүүгээр бодомжолхо гээшэ эндүүтэй гээд олон колхознигууд үнэн зүбөөр мэдүүлнэ. Ажалай түлбэриин ургаһан, ургажашье үргэлжэлһөөр байһан ушар һайшаалтай ааб даа гээд тэдэнэр бэшэнэ; харин колхознигууд түхэригэй түлөө оролдоно гээ һаа, дан ехээр гомодхоожо, тэдэнэй нэрыень хухалха гэһэнтэй адлишуу. Хүн бүхэмнай таряашанай омогорхолтой юм гээд хэдэ хэдэн бэшэг соо хэлэгдэнэ; өөрынгөө ажалаар ниитын баялигые арьбадхахын түлөө тэмсэл манай жаргалта ажабайдалай эшэ үндэһэн. Эхэ оронойнгоо хүсые бэхижүүлхын түлөө хүдэлхэеэ оролдодогбди.

Эдэмнай һайшаалтай үгэнүүд гээшэл. Хүдөө ажахын үнэн сэхэ бүхы ажалшад иигэжэ бодомжолно гээд шууд сэхэ хэлэхэ эрхэтэйбди.

Эхэнэр-колхозницанууд тухай анхарал оролдолго Устав дотор элеэр харуулагдана. Колхоз хадаа тэдэнэй мэргэжэлээ дээшэлүүлхэдэнь, хүдөө ажахын мүнөө үеын техникэ шудалхадань туһалжа, ниитын ажахыда хүдэлхын тула бүри таарамжатай оршон байдал хангаха, хүтэлбэрилхы ажалда зоримгойгоор дэбжүүлхэ уялгатай. Тэдэнэй ажалые ганса колхоз соо хүнгэдхэхэ бэшэ, мүн гэртэхи хүдэлмэриень хүнгэдхэжэ, һургуулида ороогүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые, пекарни болон столовонуудые, хубсаһа угаадаг газарнууд болон ажаһуудалай хэрэглэмжые хангалгын предприятинуудые эршэмтэйгээр бариха хэрэгтэй. Хүдөөгэй эхэнэр-колхозницанууд тухай, тэдэнэй үхибүүд тухай онсо анхарал оролдолго гаргажа байһыень мэдэрхээр хүдөө нютагуудтахи байдал һайжаруулха хэрэгтэй. Эхэнэрнүүд анхарал хандуулһанайнь түлөө ажал хэрэгээрээ харюулхал байха.

Ажахыгаа ашаг олзо ехэтэй болголго эдэ бүхы зорилгонуудые шиидхэлгэтэй, хото городууд болон хүдөө нютагуудай хоорондохи горитойхон илгаае удаа дараалан усадхаха хэрэгтэй нягта холбоотой. Энэмнай бүгэдэ арадай хэрэг. Хүдөөгэй тосхонууд ороной олон тоото районуудта шэнэдхэн хубилгагдажа байнхай. Зүгөөр үшөө ехэ, орёо хүдэлмэри бии гээшэ. Колхозой шэнэ Устав энэ асуудал шиидхэлгые ехэ удха шанартайда тоолоно.

Колхозууд болон совхозуудай үйлэдбэриие хурдан түргөөр хүгжөөлгэтэй холбоотой зорилгонууд хүдөө ажахые хүтэлбэрилгые, дээдэ органуудһаа эхилээд доодо шата хүрэтэр хүтэлбэрилгые һайжаруулха, колхозууд болон совхозуудта анхаралаа улам ехээр хандуулха, партийна болон совет органуудай хүдэлмэриие нарижуулха эрилтэ табина. Хүдөөгэй партийна эмхинүүдэй, районуудай ба партийна эдэбхитэдэй үүргэ мүнөө илангаяа ехэ болоо. Үйлэдбэриин үндэр дүнгүүдые түйлахын түлөө тэмсэлдэнь совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдые, олон миллион колхознигуудые элсүүлгэ тон ехэ үүргэ дүүргэнэ.

Колхозой правлени, тэрэнэй түрүүлэгшэ хүдөө ажахыда табигдадаг мүнөө үеын эрилтэнүүдэй хэмжээндэ байхань тон шухала. **Колхозой хүтэлбэрилэгшэд энээнһээ урид** байдагһаа холо үлүүгээр хамтын үйлэдбэриин онсо шэнжые хараадаа абаха уялгатай. Хараалһан хэмжээ ябуулгануудаа зүбшэн хэлсэлгэдэ демократи үргэнөөр хэрэглэлгэ дааһан хэрэгэйнь түлөө хүн бүхэнэй харюусалгатай тааралдаха ёһотой. Иимээр хүтэлбэрилжэ шадаха гээшэ ехэ шадабари гээшэ, иимэ шадабари нэн түрүүшээр колхозой түрүүлэгшэдэ байха ёһотой.

Колхознигууд ухаансар, мэргэжэл шадабаритай эмхидхэгшэ, хүн бүхэндэ анхарал хандуулдаг нүхэр, үнэн сэхэ хүдэлмэрилэгшэ, коллектив болон гүрэнэй, парти болон арадай аша туһа урдаа табиһан түрүүлэгшэтэй байхые хүсэнэ. Тиимэ түрүүлэгшэ бүхы юумые гансаараа хэхэ гэжэ бодомжолхогүй. Харин правлениин гэшүүдтэй, юрын колхознигуудтай, коммунистнууд болон комсомолшуудтай зүбшэлсэхэ. Тэрэ профсоюзай комитедтэй, хүдөөгэй Соведтэй, районно эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдтэй нягта холбоотойгоор хүдэлхэ байха.

Парти болон Совет гүрэн олон тоото эрхим хүтэлбэрилхы кадрнуудые ургуулаад, хүдөө ажахын дүй дүршэл ехэтэй олон мянган мэргэжэлтэдые бэлдээд байбашье, тиимэ кадрнуудай үшөө олон болохын түлөө оролдоно. Шиидхэхы удха шанартай бүхы участогуудта мэргэжэл шадабаритай, эрдэм бэлигтэй хүдэлмэришэдэй байхань мүнөө тон шухала болоод байна. Агроном, зоотехник, инженер, механик болон бусад мэргэжэлтэд саарһан «бухал» доро даргадангүйгөөр ажаллаха ёһотой. Тэдэнэр үнэхөөрөө үйлэдбэриие эмхидхэгшэд байжа, дааһан хэрэгэйнгээ түлөө харюусаха ёһотой.

Шадабари ехэтэй хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэдэй байһан ушар хүдөө нютагуудай бүхы ажалшадай юрэнхы мэдэрэлэй ба культурно-техническэ мэдэрэлэйнь хэмжээнэй ургалта, улам бэхижэжэ байһан материально-техническэ ба финансова туһаламжа, партийна болон гүрэнэй хүтэлбэрилгын һайжаралга—эдэ бүгэдэ хүдөө ажахын продуктнуудые элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилэн гаргахын түлөө тэмсэхэ, хүдөө тосхонуудые шэнэдхэн хубилгаха, тэдэнэй ниитын харилсаа холбоое нарижуулха, орон доторөө үшөө баян, эрхим һайн ажабайдалай түлөө амжалтатайгаар тэмсэхэ арга олгоно.

Парти болон арадай бата бэхи нэгэдэл, хүдэлмэришэд болон таряашадай, хото городууд болон хүдөө нютагуудай эблэршэгүй хани барисаан, промышленность ба хүдөө ажахын, эрдэм наука ба ажалай хоорондохи холбоон—эдэмнай коммунис байгуулалтын бүхы участогууд дээрэхи манай амжалтануудай нүхэсэл гээшэ.

Энээндэ, комунизмын илалтада, манай ленинскэ парти уряална. Энэ агууехэ зорилгонуудта колхозой шэнэ Устав зорюулагданхай.

• • •

Нүхэдүүд!

Таряашанай ажал хододоо хүнэй ехээр хүндэлхэ хэрэг гэжэ тоологдодог байгаа. Совет орон дотор энэ ажал илангаяа хүндэтэй болоо. Хүдөөгэй ажалшад хүдэлмэришэн ангиин бүхы талын туһаламжаар, Коммунис партиин хүтэлбэри доро богони болзор соо ехэ ба алдарта зам дабажа гараа. Энэ замынь Ленинэй нэрэтэй таһаршагүй холбоотой гээд колхозник бүхэн мэдэнэ.

Владимир Ильичэй түрэһөөр 100 жэлэй урда тээхэнэ совет таряашад, манай бүхы арадтай хамта, арадуудай ашаг туһада зорюулан хэһэн бүхы һайн һайхан хэрэгүүдэйнь түлөө тэрээндэ халуун дураяа, агуу баяр баясхалангаа элирхэйлэн мэдүүлнэ. Мүнөө хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэд бүхы совет арадтал али нэгэ һанал бодолтой, нэгэ эрмэлзэл оролдолготой. Тэдэнэр энэ түүхэтэ үдэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр тэмдэглэжэ, манай Эхэ ороной һүртэ хүсые өөрынгөө ажалаар улам бэхижүүлхэ гэһэн зорилготой.

Хүдэлмэришэд ба таряашадай эбдэршэгүй холбоон мандаха болтогой!

Бүхы совет арадай хүсэтэ нэгэдэл мандаха болтогой!

Манай түрэл, ленинскэ партида алдар соло!

(Д. С. Полянскиин элидхэл хэжэ байхадань, оло дахин альга ташалгаан болоо).

ДҮШЭН ЖЭЛЭЙ ТҮҮХЭТЭЙ ЮМ

«Агуухэ хубилалгын жэл» гэжэ алдаршаһан 1929 оной хабар Загастай нютагай малшан, таряашан зон хамтаржа, аймаг дотороо түрүүшын томо коммуна байгуулһан юм. Тэрэ үеэр колхоздо 64 айл ороо һэн. Эдэнэр бүхыдөө 500 үхэртэй, 1000 хони, ямаатай, 97 моритой байһан. Коммуна мянгаад гектар тарялантай, 500 гектар сабшалантай һэн. Түрүүшынгээ жэлдэ коммунарнууд паар мөрөөр хахалха 20 плуг, үбһэ сабшаха 12 косилка, 5 морин тармуур худалдажа абаһан.

Колхозой эмхидхэгдэһэн жэлдэ түрүүлэгшээр нютагай һургуулиин багша Семен Борисович Осодоев хүдэлһэн байна. Түрүүлэгшын орлогшоор А. Б. Зориктуев, Ц. Н. Найданов, бухгалтераар Н. Г. Бадмаев, мориной фермые даагшаар Ц-Д. Жажинов хүдэлөө. Мүнөө эдэнэр пенсидэ гаранхай, нютагтаа байһан Ц. Найданов, Н. Бадмаев, Ц-Д. Жажинов гэгшэд түрэл колхозойнгоо ажал хэрэгтэ хабаадалсадаг гээшэ.

Коммуна тогтоһоной хойто жэл — 1930 ондо түрүүшын хоёр трактор абтаа бэлэй. Энэмнай хүдөөгэй зоной байдалда айхабтар ехэ нүлөөтэй байһан. Булад «хүлэгүүдэй» бии болоходол, таряашан, малшан зон хамтын ажалда олоороо орожо захалһан түүхэтэй.

Иигэжэ жэлһээ жэлдэ урагшаа алхалжа, ажахыгаа үргэдхэжэ, өөдэнь үргэжэ, мүнөө үедэ машина техникээр зэбсэгжэнхэй, хүгжэнги экономикотой томо колхоз болонхой. Хүдөөгэй хүн бүхэн энэ ехэ хубилалтые элеэр хаража байна. Урдын бэшэгтэ һаял һуража байһан, хамар дорохоноо хараад ябадаг үмсын ажалтанай орондо хамтын хэрэгэй түлөө оролдодог, эрдэм мэргэжэлтэй колхозникууд урган гараа.

Дүшэн жэлэй урда тээ үмсын зоной ажаһууһан нэгэшье орбогор хара гэр мүнөө олдохогүй, айл бүхэн шэнэ, үргэн ехэ байшантай болонхой. Эдэ жэлнүүдтэ үйлэдбэриин олон барилганууд хэгдэнхэй. Адууһа мал типовой байрануудаар хангагдаа. Мүнөө үедэ колхозоймнай гол зөөри 2 миллион түхэригтэ хүрэнхэй. Жэл бүри артелиимнай мүнгэн олзо оршо 1.100 мянга гаран түхэриг болоно.

Адууһа малай ашаг шэмэ, тарялан, сабшалангай ургаса жэлһээ жэлдэ дээшэлнэ. Хэрбээ тэрэниие колхоз эмхидхэхэ үеынхитэй жэшэхэ болоо һаа, тад ондоо. Үнеэдэй һү шэмэ хэдэн дахин ургаа. Хониднай бүхыдөө нарин, нарибтар нооһотой болонхой.

Колхоздомнай мүнөө ном бэшэг мэдэхэгүй хүн байхагүй. Жиирэй колхозниктой уулзабал, эхин һургуулиин гү, али 7—10 класс дүүргэһэн хүнүүд байха.

Манай колхозой, мүн бусад ажахынуудай туйлаһан амжалтанууд нэн түрүүн хүдөөгэй ажалшан зониие зүб харгы замда оруулһан Коммунис партиимнай аша габьяа, 34 жэлэй урда тээ батлагдаһан колхозой Жэшээтэ Уставай аша туһа мүн.

Бидэнэр дэлхэй дээрэ урдань үзэгдөөгүй шэнэ зам нээжэ, таряашан зоной һуудал байдал яажа һайжаруулхаб гэжэ бүхы хүн түрэлтэндэ харуулжа үгөөбди. Энэмнай тиимэ хямда хэрэг байгаагүй. Нилээд олон бэрхэшээлнүүд дабагдаа гээшэ.

Теэд колхозуудаймнай саашадаа хүгжэхэ зам бүри үргэн, улам һонирхолтой. Колхозно байгуулалтада туйлагдаһан амжалтануудые согсолжо, тэрэниие хойшодоо улам һайжаруулха зорилготойгоор манай парти колхозно таряашадта шэнэ Уставай проект дурадхажа, тэрэнь хаа хаанагүй һайшаагдаһан, дэмжэгдэһэн байха юм.

Москва хотодо боложо байгаа Колхозникуудай бүхэсоюзна 3-дахи съезд тэрэниие зүбшэжэ, батлан абаха юм.

Колхозой Жэшээтэ шэнэ Уставай проектые манайшье колхозникууд ехээр һайшааһан байна. Мүнөө үедэ колхоз бүхэндэ дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэдэй олон болоод байхада, хамтынгаа ажалай шухала асуудалнуудые өөһэдөө мэдээд шиидхэхэ аргатай. Тиимэһээ колхозой шэнэ Уставай проект дотор энэ талаар колхозуудай эрхэ ехэ болонхой.

Шэнэ Уставай проект дотор колхозой үйлэдбэриие эрхилхэ хэрэгтэ колхозникуудые олоор хабаадуулха асуудалда ехэ анхарал табигдаа. Отделени, бригада, фермэ бүхэнэй соведуудтэ, экономическа соведтэ, культурно-ажаһуудалай болон бусад комиссинуудта колхозникууд олоороо хабаадажа, хамтын хэрэг шиидхэлсэхэ аргатай байха юм. Эдэ бүгэдэмнай колхозуудай ажабайдалһаа урган гараһан хадаа бүгэдэндэ һайшаагдана, колхозникуудай эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлнэ.

Колхозникуудта ехэ эрхэ олгохо зуураа, шэнэ Уставай проект дотор тэдэнэрэй уялга, харюусалга тушаа горитойгоор ан[...] Колхозой гэшүүн бүхэн хамтын зөөридэ, хамтын баяли[...]наар, эзэн ёһоор хандаха, ажалай журам баримталха [...] Хэрбээ али нэгэн колхозникой эдэ уялгануудаа дүүргэ[...] муугаар ажаллаа һаань, тэрэниие шүүмжэлхэ, [...] хамтын хэрэгтэ хохидол ушаруулһанайнь зэргээр яла[...] гэхэ мэтэ хараалагданхай. Тиитэбэшье Уставай хажуу[...]хоз доторой юрэнхы гурим зохёожо гаргаа һаа, һайн [...]нагдана. Тэрэ гурим дотор колхозникуудай, мэргэжэлт[...] ба уялгануудые тодорхойгоор харуулаад, түрүүшүүлые у[...]ха, ажалай журам алдагшадые хэһээхэ хэмжээнүүд хар[...] байгаа.

Мүнөө үедэ колхоздо һайнаар ажаллаһан хүнүүдые ур[...] хэмжээнүүд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэ гэхээр. Зүгөөр даа[...] ажалдаа харюусалгагүй хайша хэрэгээр, хойрогоор хан[...]нүүдтэ хэмжээн багаар абтана. Энээн тушаа түрүүшын Уст[...] мүн шэнэ Уставай проект доторшье багаар хэлэгдэнхэй.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд тушаа хэдэн үгэ хэлэлтэ[...] үедэ колхозой олохон мэргэжэлтэд хангалтагүйгөөр ажал[...] юун дээрэһээ болонобэ гэхэдэ, хүдөө ажахын институт бо[...]никумүүдтэ дүршэл шадабари, дура зориг багатай хүнүү[...] Тиимэ зон диплом абаад ерэхэдээ, ажал эмхидхэхэ, зони[...]даха шадабаригүй байна бшуу. Манай һанахада, саашад[...] ажахын институт болон техникумдэ орохын урда тээ хү[...]хыда заабол хоёр жэл хүдэлһэн, колхоз гү, али совхоз[...]шалгатай байхаар. Мүн колхозууд өөһэдынгөө мүнгэ зөө[...]пенди үгэжэ, зарим шадабаритай залуушуулые һургахаа[...] бол зохисотой гэжэ бодогдоно.

Артелиимнай гэшүүд Колхозникуудай бүхэсоюзна 3-да[...]дые ажалай нилээд амжалтануудаар угтаба. Колхозна[...] мяха худалдаха жэлэй түсэб болзорһоо урид бэелүүлээд, [...] түсэбһөө гадуур 200 центнер оруулха юм. Мүн гүрэндэ [...]лай бусад продуктнуудые худалдаха түсэб дүүргэгдэнхэй.

Р. БАД[...]

Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрү[...]

ВЫСТАВКЭДЭ ХАБААДАГШАД ХӨӨРЭНЭ:

РСФСР-эй габьяата уран зурааша А. Н. ОСИПОВ, (Яхадай АССР) иигэжэ хөөрэнэ:

— Манай Яхадай уран зураашад илангаяа графикын талаар урагшатайгаар хүдэлнэ. Жэшээнь, А. П. Мунхалов, В. Р. Васильев, В. С. Карамзин, Э. С. Сивцов гэгшэдэй графическа бүтээлнүүд Берлин хотодо болоһон «Интерграфика-67» выставкэдэ табигдахаһаа гадна, Краков болон Будапешт хотынхид тэдэниие мнай мүн лэ һайхашааһан. Харин энэ выставкэдэ манайхин уран зурагай бүхы жанраар хабаадалсана. Зүгөөр яхад арадай ажабайдалые, мүнөө үеын хүнэй шэнжэ шарайе харуулһан, мүн революционно тематикада зорюулагдаһан зурагуудые улаан-үдынхид харахал байха.

Шэтын уран зураашадай холбооной түрүүлэгшэ Василий Данилович ГОЛУБЕВ:

Улаан-Үдэ хотодо нээгдэһэн гурбадахи выставкэдэ уран зураашад һайн бэлэдхэлтэйгээр ерээ. Манай областиин 17 уран зураашад өөһэдынгөө зурагуудые эндэ харуулна. Урдань болоһон выставкэнүүдтэ иимэ олон уран зураашад хабаадаагүй һэн.

Үнгэрһэн саг соо манай областьһоо ехэ олон һиилүүршэд, уран дархашуул хүгжэн гараа. Тэдэнэрэй бүтээһэн янза бүриин бүтээлнүүд харуулагдана. Жэшээнь, Валерий Шалькарай модоор хэһэн 8 экспонат эндэ табяатай.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тус выставкэдэ манай уран гартан һайн бэлэдхэлтэйгээр ерээ гэжэ һанагдана.

БУРЯАДАЙ ШАРАЙ

Хэзээдэшье мартагдашагүй онсо илгаатай үйлэ хэрэг хүн бүхэнэй ажабайдалда тохёолдодог шуу. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдажа манай Улаан-Үдэдэ нээгдэһэн «Совет Алас-Дурна зүг» гэһэн уран зурагай выставкэ хадаа гансашье Буряадаймнай уран зураашадай ажабайдалда онсо һуури эзэлнэ бэшэ, мүн тус выставкэ болбол буряад арадай профессиональна искусстватай болоһые эли бодоор гэршэлнэ гээшэ.

Гадна ороной зүүн зүгтэ Улаан-Үдэ хотымнай нилээд томо түб боложо байһые харуулна.

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан зональна выставкэ манай Буряадта болохо гэжэ дуулахадаа бидэ, уран зураашад, захагүй баясаа һэмди. Тиимэһээ тус выставкэдэ ямар шэнэ зурагуудые табихаб гэһэн бодол ой ухаанһаамнай гараагүй бэлэй. Хараа түсэбөө согсолон хаража, нэгэл тиимэ һайхан зориг эрмэлзэлгэтэйгээр хүдэлжэ захалаа һэмди.

Тус үзэсхэлэндэ манай Буряадһаа дүшөөд шахуу уран зураашадай зурагууд табигдаа. Орон доторoo нилээд алдаршаһан профессиональна бэлиг шадабаритай уран зураашадһаа эхилээд, һаяшаг тусхай һургуули дүүргэһэн, өөрын маяг шэнжэтэй болохо ябаһан залуушуул хүрэтэрөө эндэ оролсоно.

Зональна выставкэдэ хабаадалсаһан ахамад болон залуу уран зураашадай бүтээлнүүд тухай дууһан хэлэхын аргагүйшье һаа, зарим зурагууд тухайнь хэлэнгүй гаража огто болохогүй байна.

Выставкын гол темэнь В. И. Ленин, революци, мүнөө үеын байдал, совет хүнэй шэнжэ шарай гэхэ мэтэ болоно. Тиихэдэ ленинскэ темые манай Буряадай уран зураашад хэр зэргэ шиидхэжэ шадааб?

Энэ талаар Д. Дугаровай «Совет засагай түлөө», А. В. Казанскиин «Тиимэ парти бии», А. Окладниковай «В. И. Ленин ба Сүхэ-Баатар», Г. Купцовой «В. И. Ленин» гэһэн зурагуудые онсо тэмдэглэмээр.

Орон доторoo нилээд алдаршаһан, зональна хэды выставкэнүүдтэ хабаадалсаһан Даша-Нима Дугаровай «Совет засагай түлөө» гэһэн гурбан үлхөө зураг (триптих) урданайхиһаа тад ондоогоор, онсо өөрын маяг шэнжэтэйгээр хэгдэнхэй. Хэрбээ түрүүшын үлхөө зурагуудынь буряад арадай урданай байдалые үе үеэрнь илгажа харуулһан һаа, харин һүүлшынхи бүтээлынь революционно түхэл шэнжэтэй, Совет засагай мандан илаһые харуулһан.

Талын дунда наһа баража унаһан, һордшье гэхэ амигүй хэбтэһэн нүхэрэйнгөө хажууда һамганиинь һугшарна. Үбгэнэйнгөө сээжэдэ буурал сагаан толгойгоо дүнгэн няалгажа, сүхэрэн унаһан, эхэнэрэй нюур шарайе бидэ харанагүйбди. Һанги ната буушаһан хубсаһаарнь, хуургайтажа уршалаатаһан гараарнь тухайлхада, үе наһаараа тулижа ябаһан энэ эхэнэрэй бүхы бэень шэшэрэн һалганана янзатай. Үгытэй ядуу байдалһаа боложо сагһаа урид наһа бараһан нүхэрынь хүрьһэтэ газарайнгаа эзэн мэтэ эльгэбшэлэн хэбтэнэ. Садаха гэдэхые мэдэдэггүй баяшуул бэшэ, харин үгытэй ядуу арад зон үлгы һайхан газар дайдынгаа ёһотой эзэн гэжэ уран зурааша онсолон тэмдэглэнэ. Тээ саана, огторгойн хаяагаар бөөн хара үүлэдэй бөөгнэрэн нүүхые харахадаа, революциин дүлэтэ үдэрнүүдэй дүтэлһыень ойлгонобди.

Даши-Нима Дугаровай үлхөө зурагуудай удаадахи хоёрынь бүришье наринаар, тодо хурсаар бүтээгдэнхэй. Гартаа буу бариһан, улаан туг дээрээ намилзуулһан гурбан улаан сэрэгшэдэй һүрөөтэйгөөр алхалхые гү, али Совет засагай ашаар тэдэнэй эдлэхэ газартай болоһыень харахада, уран зураашын сюжетнэ зурагуудые бүтээхэдээ илангаяа бэрхэ болоһые ажагланабди.

Минии һанахада, олон ниитэ, хүн зон тус зурагуудай урда нилээд удаан зогсожо, В. И. Ленинэй сэсэн мэргэн заабариин хайшан гэжэ, ямар оршон байдалда бэелүүлэгдэһые бодолгото болон шэбшэхэл байха.

Уран зурааша Геннадий Купцовой «В. И. Ленин» гэһэн зураг удхынгаа талаар мүн лэ һонирхолтой. Пролетарска революциин вождь В. И. Ленинэй образые тоогүй олон уран зураашадай онсо өөрынхеэрээ харуулһан, саашадаашье харуулхань ойлгосотой ааб даа. Тиигэбэшье Г. Купцов тэдэниие дууряахые гү, али һажаахые оролдоогүй, харин плакатна түхэлэй зурагаа онсо өөрын шэнжэ түхэлтэйгөөр бүтээжэ шадаа. Тус зурагые харахадаа, совет арад гэрэлтэ ерээдүй тээшэ—коммунизм тээшэ һүр жабхалантайгаар дабшана, ямаршье бэрхэшээлнүүдые дабан гараха зориг шадалтай гэжэ ойлгонобди.

Энэ выставкэ угаа хүндэтэй, харюусалгатайшье, Тиимэһээ эндэ табигдаһан зурагууднай бултааран удха түгэлдэр, уран хурса найруулгатайшье байха ёһотой. Энэ талаар А. В. Казанскиин «Иимэ парти бии юм», А. Окладниковай «Ленин ба Сүхэ-Баатар» болон бусадай зурагууд нилээд һонин шанар шэнжэтэй, өөрын шиидхэбэритэй гэжэ тэмдэглэмээр.

Буряад ороноймнай хото город болон хүдөө нютагуудай ажабайдалые, үзэсхэлэнтэ гоё байгаалиие магтаһан зурагууд табигданхай. «Сэсэглэн һалбарһан Буряад орон» гэһэн зурагые М. Метелкина уран хурсаар бүтээгээ. Гадна Т. Рудь индустриальна Улаан-Үдын түхэл шэнжые, М. Оленников Буряад ороной үзэсхэлэнтэ гоё байгаалиие, Г. Чернов Советскэ Союзай Герой Дарма Жанаевай образые бэлиг шадабаритайгаар, тодо һоноороор харуулжа шадаа.

Юрий Чирков республика доторoo нилээд алдаршанхай. Буряадай мэдээжэ һиилүүршэн Сосор Санжиевай дүрые тэрэ яһала һонирхолтойгоор зураа. Зэр зэмсэгээ бариһан буряад һиилүүршэн ямар ехэ анхарал шуналтайгаар хүдэлжэ һуунаб. Гарайнь хүдэлсэ бүхэн тон нарин түхэлэй юумэ урлажа һууһыень гэршэлнэ. Суута үльгэршэн Пёохон Петровой һанал бодолые уран зурааша ямар бэрхээр тайлбарилан харуулааб. Тэрэнэй түхэл шэнжые бодотоор аржыса харуулхаһаа гадна, имагтал буряад арадай аман зохёолой дээжые дамжуулан үгэһэн үльгэршэн энэл хүн гэжэ ойлгуулна. Гадна мэргэн һуршан Батожаб Бальчиновай дүрые Ю. Чирков тон наринаар зураглаа.

А. Тимин, М. Шестакова, А. Бритова гэгшэдэй бүтээһэн театрай шэмэглэл болон хубсаһануудай эскизүүдые хаража үзэхэдэ, зүжэгэй удхые тэдэнэй гүнзэгыгөөр ойлгодогынь, мэргэнээр тодорхойлдогынь элирнэ. Тэрэшэлэн Александра Сахаровскаягай зарим бүтээлнүүдые хүнүүд аргагүй хужарлан харахал байха.

Буряадай бүхы уран зураашадай ажал, хэрэгүүд тухай дууһыень хэлэхэ аргагүй дээрэһээ тус статьяе иигээд лэ түгэсхэхэ баатай болоноб. Гэхэтэй хамта энэ выставкэ дээрэ уралан шэмэглэлгын болон промышленна искусствын янза бүриин зохёолнууд харуулагдана.

Зүгөөр тус выставкэдэ табигдаһан зүйлнүүдтэй танилсаһан хүн бүхэн мүнөө үеын байдалтай дүтөөр танилсахаһаа гадна, мүн Буряад оронойнгоо түхэл шэнжые нилээд тодорхойгоор ойлгохо болоно.

Г. ПАВЛОВ,
уран зурааша, Буряадай Уран зураашадай холбооной правлениин түрүүлэгшын уялгые дүүргэгшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уран зурааша Д. Дугаровай «Совет засагай түлөө» гэһэн үлхөө зурагуудай нэгэ хэһэг харуулагдана.

Ф. СОРОКИНОЙ фото-буулгабари.

РЕПОРТАЖ

Зурагууд, зурагууд...

«Совет Алас-Дурна» гэжэ выставкын нээгдэхэ хирэндэ культурын институдай шэнэ байшан соо хүн зон шэгээтэй шахуу байгаа һэн.

Иимэ олон харагшадай сугларшахада, выставкэдэ хабаадаха ёһотой уран зураашадай досоо ямар байгаа һэн хаб? Сэдьхэлээ нилээн хүдэлгэһэн бэзэ даа. Тиигэншьегүй яахаб.

Сибирьтэ болон Алас-Дурнада хэдэн олон ондоо яһанай уран зураашад бии. Тус выставкэдэ 16 яһатанай түлөөлэгшэд зураг, бүтээлнүүдээ табяа.

Выставкэ нээһэн ёһолол дүүргэжэ, КПСС-эй обкомой секретарь А. А. Бадиевай улаан лентэ таһа хайшаламсаарнь, хэдэн зуугаад харагшад юрьелдэн орожо, зурагуудые табиһан залнууд соогуур тарашаба.

Наһажаал хүнүүд Ленин багшые, революциие магтан дуулаһан бүтээлнүүдэй ойро удаан зогсоно. Тэмсэлээр орьёлһон эдир наһаяа ойндоо оруулна хаш. «Совет засагай түлөө» гэжэ нэрлэгдэһэн холбоо зурагуудай ойро бүлэг харагшад зогсоод, һанал бодолоо андалдана. Авторынь — бэлигтэ буряад, уран зурааша Д. Дугаров. Өөрөө тээ холохон зогсоно. Эдэ харагшад зурагтань ямар сэгнэлтэ үгэгшэ ааб?..

Юрэдөө, выставкэдэ табигдаһан бүхы зурагуудые, уран бүтээлнүүдые нэгэ үдэр соо хаража барахаар бэшэ даа. Тоһон шэрээршье, карандашаараршье, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, элдэб эсын уран аргаар зураһан зурагуудһаа гадна, модон дээрэ һиилэһэн, яһаар бүтээһэн, арһа шүрбэһөөр урлаһан, алта мүнгөөр хэһэн элдэб зүйлнүүдые тоолоо һаа, табан зуугаадһаа үлүү бүтээлнүүд выставкэдэ табигдаа юм хаш. Баһа театральна уран шэмэглэл тусхай зал эзэлнэ. Мүн тусхай зал соо Даманска аралай баатарнуудта зорюулагдаһан уран зурагууд табигдаа. Тэдэнэй дунда манай Улаан-Үдын хүбүүн Николай Петровой хүрэг бии. Авторынь — Камчаткын уран зурааша А. Винокуров.

Харагшадай һанамжа мэдэхын тула хэдэн хүнүүдые манай асуудалда харюусахыень гуйжа, буряад нарин дархашуулай бүтээһэн элдэб зүүдхэлнүүдые анхаралтайгаар хаража байһан хүгшэндэ хандабабди.

— Би Сэлэнгын хүм. **Дансарунова Дулма** гээшэб. 64 наһатайб. Энэ зээ хүбүүнтэеэ иимэ гоё зураг, бүтээлнүүдые хараха зорюута ерээб,—гэжэ би шыхан хүбүүн тээшэ заана. — Бултыень хаража үрдеэшьегүйб. Хараһан, үзэһэн юумэнүүдни гоёл байна даа...

В. Г. Павлов (ГАИ-гай албахаагша): энэ выставкэдэ нилээн ехэ бэлэдхэл хэгдэйһэн байна даа. Һая ороод, хаража ябанаб. Хаража үрдиһэн юумэнүүдни нюдэнэй хужар боломоор гэжэ һананаб. Уран зурагай тус выставкэ гансашье уран зураашадай бэшэ, мүн бүхы улаан-үдынхидэй һайндэр гэхэ байнаб.

В. В. Шаров (сэрэгшэ): бүхы Алас-Дурнаар аяншалаад бусаһан шэнги болооб. Сэрэгэй албахаагша хадам, граждан дайн тухай графическа зурагууд намайе һонирхуулаа...

Зурагууд, зурагууд... Культурын институт тээшэ зурыһан зүргэнүүд улам олошорно.

Ц. ДОНДОГОИ,
манай корр.

ХИЛЫН Саанаһаа

РАД[...] ТЕЛЕ[...] ТЕЛЕ[...]

ЕХЭ ШУХАЛА УШАР

ПРАГА. (ТАСС). Москвада ноябриин 25-да нээгдэһэн Колхозникуудай бүхэсоюзна III съездые һүүлшын үдэрнүүдэй эгээн шухала ушарнуудай нэгэн гэжэ Прагын «Земедельскэ новины» гэжэ газетэ тоолоно. Газетын Москвадахи тусхай корреспондент В. Выстрчил съездэ ехээр бэлдэгдэһэн тухай тогтоходоо, колхозой шэнэ Жэшээтэ Уставай проектын Советскэ Союзай бүхы 36 мянган колхоздо зүбшэн хэлсэгдэһэн баримтые онсолон тэмдэглэнэ.

СОФИ. (ТАСС). Москвада нээгдэһэн Колхозникуудай бүхэсоюзна III съезд тухай Болгариин олониитэ, илангаяа кооперативна тосхонуудай ажалшад ехээр һонирхоно. Колхозуудай Жэшээтэ Уставые зүбшэн хэлсэлгэ ба батлан абалга съездын гол зорилгонь болоно гэжэ заахадаа, «Земедельско знаме» газетэ иигэжэ онсолон тэмдэглэнэ. Шэнэ Устав хадаа Совет ороной хүдөө ажахые бүри хүсэтэ ехээр дэбжээхэ үндэһэ һуури болохо, Советскэ Союзда, мүн бусад оронуудта тусгаар шухала удха шанартай байха.

СТОКГОЛЬМ. (ТАСС). Колхозникуудай съездын Москвада нээгдэһэндэ Швециин хэблэл ехэ анхарал хандуулна. Совет хүдөө тосхоной ажабайдалдахи энэ ушарта өөрынгөө Москвадахи корреспондентын ехэ статьяе Скандинавиин тон томо «Дагенс нюхетер» гэжэ газетэ зорюулһан байна. Хүдөө ажахын артелиин шэнэ Уставай проект хэдэн һарын турша соо үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдээ, съездын батлан абаха энэ Устав советскэ хүдөө ажахые саашадань дэбжээлгэдэ туһалха гээд газетэ тусгаарлан тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ. (ТАСС). Колхозникуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын нээгдэһэн тухай мэдээсэхэдээ, Франс Пресс агентство съездын батлан абаха шэнэ Уставай проектһээ зарим пунктнуудыень дурдалсаһан байна. Колхозно үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ гээшэ Уставай зорилгонь болоно гээд газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Колхозникуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын хүдэлмэриин эхилһэн тухай Москваһаа абтаһан телеграммые фин радио шухала мэдээсэлнүүдэй тоодо оруулалсан дамжуулһан байна. Түрүүшын заседани тухай мэдээсэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй үгын ехэ удха шанартай байһые радио онсолон тэмдэглэнэ.

Хэдэ хэдэн оронһоо, тэрэ тоодо Финляндиһаа айлшалуул совет колхозникуудые съезд дээрэ амаршалаа гээд мэдээсэл соо мүн лэ онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Москваһаа абтаһан мэдээсэлнүүд соогоо американ информационно агентствэнүүд Колхозникуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездэ ехэ анхарал хандуулна.

Коммунис парти хадаа колхозникуудые экономическа талаар урмашуулха политикые саашаданъ үргэлжэлүүлхэ оньһожоруулга хэхэ, газар һайжаруулха хүдэлмэриин далайсые үргэдхэхэ. Үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ зорилготойгоор бүри ехэ хүсэл оролдолго гаргаха хүсэлэнтэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүдые информационно агентствэнүүд тусгаар тодолон илгаруулжа дамжуулна.

ЭЭЗРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛДЭ ШЭНЭ СОХИЛТО ХЭГДЭБЭ

КАИР. (ТАСС). Синайска хахад арал дээрэ Балуза шадар, Аль-Кантара городһоо урдуур, байрлаһан Израиль сэрэгүүдтэ, мүн складуудта Египедэй бүлэг истребитель-бомбардировщикууд ноябриин 24-дэ нютагай сагаар 5 час 30 минутада сохилто хээ.

ОАР-ай сэрэгэй командованиин мэдүүлгые МЕН агентство дамжуулаа. Тэрээн соонь иигэжэ хэлэгдэнэ.

Агаарһаа хэгдэһэн энэ добтолгын үедэ египет лётчигууд Балуза шадарһаа «хок» түхэлэй ракетэнүүдые табиха хэдэн түхеэрэлгэнүүдые, тэрэшэлэн Аль-Кантараһаа урдуурхи эдеэ хоолой зүйлнүүдэй, сэрэгэй һомо хэрэгсэлнүүдэй складуудые усадхаа.

Энэ добтолгодо хабаадаһан бүхы египет самолёдууд өөһэдынгөө аэродромуудта бултадаа гэмгүй һайн бусаа.

Шэрүүн шанга буруушаалга

Куангнгай провинциин Сонгми общинын 500 гаран энгэй хүнүүдые нёдондо жэлэй мартда американ солдадуудай зэрлиг муухайгаар алаһые шэрүүн шангаар буруушаһан мэдүүлгэ Урда Вьетнамай Республикын Саг зуурын революционно правительствын түрүүлэгшэ хэблэлдэ зорюулан хээ гээд Освобождение гэжэ хэблэлэй агентство мэдээсэнэ.

(ТАСС).

Палести[...] партизану[...] ябуулгану[...]

АММАН. (ТАСС). Па[...] гэдэмэл командованиин [...] толилогдоо. Тэрээн соонь [...]лэгдэнэ. Палестинын «Ф[...]зациин партизануудай от[...]риин 1—24-дэ эзэмдэ[...] дээрэхи израиль эзэрхэг[...]шүүлдэ эсэргүүгээр, тэр[...]раилиин газар дээрэх[...] Хайфа, Акра городуудта [...] ябуулгануудые хээ. Э[...]нуудһаа уламжалан, эзэ[...] хэрэгсэл, буу зэбсэг оло[...]рэшэлэн алуулһан, шар[...]нүүд олон. Палестин п[...]зүгһөө энэ үе соо 10 [...]һан ба шархатаһан ба[...]

Сонгмида хэ[...] гэмтэ ябу[...]

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). [...]май Сонгми тосхондо нё[...] мартын 16-да американ[...]дэй хэһэн зэрлиг м[...] ябуулганууд бүхы дэлх[...] дээжэ болоһон байга[...] ябуулгын яажа хэгдэһа[...] олониитэдэ бүри дэлгэр[...] боложо үгөө. Энэ гэм[...] хабаадалсагшадай нэ[...] солдат Поль Миэдло гэг[...]гөө корреспондентын хэ[...]дөөе Си-Би-Эс телеви[...]раммын һүүлшын м[...] оруулжа, ноябриин 24[...]лаа. «Тосхондо ерэһэ[...]ниие хүреэлээд, тэнд[...] хүн зониие—эрэшүүл, [...] болһон үхибүүдые, тэрэ [...] бага, хүхөөр үхибүү[...] түбтэ суглуулаа,—гээд [...] Бидэнэр тэдэниие үб[...] һуулгаабди. Взводой ко[...]ям Колли маанадай х[...] иигэжэ асуугаа: эдэнэ[...] гэхэеэ мэдэнэ бээзэт? гэ[...] Эдэниие хаража бай[...] юм гү гэжэ һанаһа[...] мэдэнэбди гэжэ би хар[...]ба-арбан табан минуты[...] байхада, командир буса[...] ехээр гайхаа: таанад ү[...] алаагүй байна гүт гэ[...] луулагдаһан бүлэг зон[...]бэн метр гадэргээ сух[...]ниие буудажа эхилээ. [...]лэ буудыш гээд тэрэ х[...]дажа эхилээб. Бүхы [...]ран һомо гаргашалһан [...]

Удаань, бидэнэр үшөө [...]ниие суглуулаабди. Ле[...]ли тэдэниие жалга руу [...] гаажа байжа буудаа.

Сагаан үлэрил

Мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлэтэй байха, Байгал шадар багахан саһан орохо. Баруунхойноһоо һулаханаар һалхилха. Урда аймагуудаар 2—7, Ахын, Түнхэнэй, Захааминай, Баргажанай аймагуудаар 12—17 градус болотор хүйтэрхэ. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 15—17, үдэрынь 9—11 градус хүйтэн болохо.

Ноябриин 28—29-дэ республика дотор сэлмэжэ, заримдаа бүрхэжэ байха. Байгал шадарай аймагуудаар саһан орохо. Баруунхойноһоо һулаханаар һалхилха. Һүниндөө Байгал шадарай аймагуудаар 11—16 градус, хойто болон Ахын, Түнхэнэй, Захааминай аймагуудаар 31—36 градус хүрэтэр хүйтэрхэ.

„ПРАВДА БУРЯТИИ" МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи, хоёрдохи хуудаһануудта: Колхозникуудай бүхэсоюзна 3-дахи съезд дээрэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ. Съездын дневник.

Гурбадахи, дүрбэдэхи хуудаһануудта: Колхозникуудай бүхэсоюзна 3-дахи съезд дээрэ «Колхозой Жэшээтэ шэнэ [...]хай» КПСС-эй ЦК-гай [...]рогой гэшүүн, СССР-эй [...]нүүдэй Соведэй Түрүү[...]гэдэхи орлогшо нүхэр [...]лянскиин хэһэн элидха[...]

Табадахи хуудаһанда: [...]никуудай бүхэсоюзна съездын дневник.

Зургаадахи хуудаһанд[...] саанаһаа абтаһан ТАСС-[...]сэлнүүд.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБ[...]

Манай адрес, телефону[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора[...] приёмная — 54-93. зам. редактора — 68-08. зам. ред[...] 62-62. ответ. секретаря — 50-52. зам. ответ. секретаря[...] отделы: партийной жизни — 60-91. сельского хозяйства[...] 63-86. пропаганды и агитации — 56-23. промышлен[...] строительства — 61-35. советского строительства и быта[...] культуры и школ — 60-21. писем и рабселькоров — 67[...] формации — 34-05. общественная приёмная — 56-62. [...] бюро — 57-63. фотолаборатория — 33-61.

● Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР. ● Н-03026. За[...]